

Opinion of the Board (Art. 64)

**Arvamus 08/2024 kehtiva nõusoleku kohta suurte
digiplatvormide poolt kasutusele võetud nõustu või maksa
mudelite kontekstis**

Vastu võetud 17. aprillil 2024

Kommenteeritud kokkuvõte

Madalmaade, Norra ja Saksamaa (Hamburg) järelevalveasutused palusid Euroopa Andmekaitsekoogul esitada arvamuse selle kohta, millistel asjaoludel ja tingimustel saavad suured digiplatvormid käitumispõhise reklaamiga seotud „nõustu või maksa“ mudeleid rakendada viisil, mis tugineb kehtivale ja eelkõige vabatahtlikule nõusolekule, võttes arvesse ka Euroopa Liidu Kohtu otsust kohtuasjas C-252/21. Käesoleva arvamuse kohaldamisala piirdub „nõustu või maksa“ mudelite rakendamisega suurte (käesoleva arvamuse tähenduses) digiplatvormide poolt juhul, kui kasutajatel palutakse anda nõusolek andmete töötlemiseks käitumispõhise reklaami eesmärgil.

Sellela seoses rõhutab Euroopa Andmekaitsekoogu vajadust järgida kõiki IKÜMi nõudeid, eelkõige kehtivat nõusolekut käsitlevaid nõudeid, hinnates samal ajal iga juhtumi eripära. Eriti oluline on vastutuse põhimõte. Euroopa Andmekaitsekoogu tuletab meelde, et nõusoleku saamine ei vabasta vastutavat töötajat kõikide IKÜM artiklis 5 sätestatud põhimõtete järgimisest ega muudest IKÜMist tulenevatest kohustustest. Oluline on järgida vajalikkuse, proportsionaalsuse, eesmärgi piiritlemise, võimalikult väheste andmete kogumise ja õigluse põhimõtteid.

Enamikel juhtudel ei ole suuritel digiplatvormidel võimalik kehtiva nõusoleku nõudeid täita, kui nad seavad kasutajad vaid kahe valiku ette, kas nõustuda isikuandmete töötlemisega käitumispõhise reklaami eesmärgil või maksta tasu.

Käitumispõhise reklaami eesmärgil töötlemist hõlmavale teenusele (ainult) tasulise alternatiivi pakkumine ei tohiks olla vastutavate töötlejate vaikimisi tegutsemisviis. Käitumispõhise reklaamiga teenuse versioonile alternatiivi väljatöötamisel peaksid suured digiplatvormid kaaluma andmesubjektidele „samaväärse alternatiivi“ tasuta pakkumist. Kui vastutavad töötlejad otsustavad võtta tasu „samaväärsele alternatiivile“ juurdepääsu eest, peaksid nad ka kaaluma sellise täiendava alternatiivi tasuta pakkumist, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami, näiteks reklaamivormi, mille raames töödeldakse vähem isikuandmeid või ei töödelda üldse isikuandmeid. See on eriti oluline tegur IKÜMi kohase kehtiva nõusoleku teatud kriteeriumide hindamisel. See, kas vastutav töötleja pakub tasuta täiendavat alternatiivi, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami, avaldab enamikul juhtudel olulist mõju nõusoleku kehtivuse hindamisele, eelkõige kahjulike tagajärgede aspektist.

Mis puudutab IKÜMi kehtiva nõusoleku nõudeid, siis kõigepealt peab nõusolek olema „vabatahtlik“. Selleks et vältida kahjulikke tagajärgi, mis välistavad nõusoleku vabatahtliku andmise, ei tohi ühegi kehtestatud tasu mõju olla andmesubjekti vaba valiku tegemist pärssiv. Lisaks sellele võivad kahjulikud tagajärjed tekkida siis, kui andmesubjektid, kes ei ole andnud nõusolekut, ei maksa tasu ja jäävad seetõttu teenusest kõrvale, eriti juhul, kui teenusel on oluline roll või kui see on otsustava tähtsusega ühiskondlikus elus osalemisel või erialavõrgustikele juurdepääsul, eriti seotuse või võrguefekti korral. Selle tulemusena tekivad kahjulikud tagajärjed tõenäoliselt siis, kui suured digiplatvormid kasutavad töötlemise nõusoleku saamiseks „nõustu või maksa“ mudelit.

Peale selle peavad vastutavad töötlejad igal üksikjuhul eraldi hindama, kas andmesubjekti ja vastutava töötleja vahel esineb ebavõrdne jõusuhe. Hindamise tegurite hulka kuuluvad suure digiplatvormi positsioon turul, seotuse või võrguefekti olemasolu, andmesubjekti teenusest sõltumise ulatus ja teenuse peamine sihtrühm.

Tingimuslikkuse aspekt, st kas kaupadele või teenustele juurdepääsuks on nõusolekut vaja ka siis, kui töötlemine ei ole lepingu täitmiseks vajalik, on veel üks kriteerium nõusoleku „vabatahtlikkuse“ hindamiseks. Euroopa Liidu Kohus märkis *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuses, et kasutajatele, kes teatud töötlemistoiminguteks nõusolekut ei anna, tuleb pakkuda „vajaduse korral asjakohase tasu eest

samaväärset alternatiivi, millega selliseid töötlemistoiminguid ei kaasne“. Seda tehes saavat vastutavad töötledjad vältida tingimuslikkuse probleemi. Igal juhul peavad olema täidetud ka muud „vabatahtliku“ nõusoleku kriteeriumid.

„Samaväärne alternatiiv“ viitab sama vastutava töötledja pakutava teenuse alternatiivsele versioonile, mis ei hõlma nõusolekut isikuandmete töötlemiseks käitumispõhise reklaami eesmärgil. Käesolevas arvamuses esitatud aspektid võivad aidata tagada alternatiivi tegeliku samaväärsuse. Kui alternatiivne versioon on erinev ainult ulatuses, mis tuleneb sellest, et vastutav töötledja ei saa töödelda isikuandmeid käitumispõhise reklaami eesmärgil, võib seda põhimõtteliselt pidada samaväärseks.

Teenuse „samaväärse alternatiivi“ versioonile juurdepääsu eest tasu määramisega seoses tuletab Euroopa Andmekaitse nõukogu meelde, et isikuandmeid ei saa pidada kaubeldavaks kaubaks ning vastutavad töötledjad peaksid meeles pidama, et tuleb vältida olukorda, kus põhiõigus andmekaitsele muudetakse andmesubjektide jaoks tasuliseks funktsiooniks. Vastutavad töötledjad peaksid igal üksikjuhul eraldi hindama nii seda, kas tasu on üldse asjakohane ja milline summa on konkreetse olukorras asjakohane, võttes arvesse käitumispõhise reklaami võimalikke alternatiive, mis hõlmavad väiksema hulga isikuandmete töötlemist, ja andmesubjektide olukorda. Vastutavad töötledjad peaksid kehtiva nõusoleku nõudeid ja IKÜM artiklis 5 sätestatud põhimõtteid, eelkõige õigluspõhimõtet, arvesse võttes tagama, et tasu suurus ei takistaks andmesubjekte tegemast nende soovile vastavat tõeliselt vaba valikut. Sellega seoses on kesksel kohal vastutuse põhimõte. Järelevalveasutustele tehakse ülesandeks tagada IKÜMi kohaldamine, mis võib olla seotud ka tasu mõjuga andmesubjektide valikuvabadusele.

Teine tingimus on üksikasjalikkus: kui andmesubjektile esitatakse „nõustu või maksa“ mudel, peaks tal olema vabadus valida, millist töötlemise eesmärki ta aktsepteerib, selle asemel et seista silmitsi mitut eesmärki hõlmava ühe nõusolekutaotlusega.

Kehtiv nõusolek peab samuti olema „konkreetne“, st antud ühel või mitmel konkreetse eesmärgil ja sisaldama ühemõttelist tahteavaldust. „nõustu või maksa“ mudelite puhul on eriti oluline, et vastutavad töötledjad mõtleksid hoolikalt läbi andmesubjektidelt nõusoleku küsimise viisi. Kasutajate suhtes ei tohiks kohaldada petuelemente.

„Teadliku“ nõusoleku andmiseks peaks vastutavate töötledjate koostatud teabe töötlemise kord käitumispõhise reklaamiga seotud töötlemistoimingute keerukust arvesse võttes võimaldama andmesubjektidel täielikult ja selgelt aru saada oma võimalike valikute väärtust, ulatust ja tagajärgi.

Samuti annab Euroopa Andmekaitse nõukogu selgitusi nõusoleku tagasivõtmise kohta ja soovib vastutavatel töötledjatel hoolikalt hinnata, kui sageli tuleks nõusolekut uuendada.

Sisukord

1	Sissejuhatus.....	6
1.1	Asjaolude kokkuvõte.....	6
1.2	IKÜM artikli 64 lõike 2 kohase arvamuse taotluse vastuvõetavus.....	7
2	Arvamuse mõisted ja kohaldamisala.....	8
2.1	Mõisted.....	8
2.1.1	„Nõustu või maksa“ mudeli määratlus.....	8
2.1.2	„Käitumispõhise reklaami“ määratlus.....	9
2.1.3	Mõiste „suured digiplatvormid“ määratlus käesoleva arvamuse kontekstis.....	10
2.2	Arvamuse kohaldamisala.....	11
3	Õigusraamistik.....	12
3.1	IKÜMi asjakohased sätted.....	12
3.2	Täiendavad õigusaktid.....	13
3.3	<i>Bundeskartellamt</i> 'i kohtuotsuse kokkuvõte.....	15
3.4	Euroopa Andmekaitseenõukogu olemasolevad suunised.....	16
4	Euroopa Andmekaitseenõukogu hinnang.....	17
4.1	Põhimõtted ja üldised tähelepanekud.....	17
4.2	Kehtiva nõusoleku nõuded.....	19
4.2.1	Vabatahtlik nõusolek.....	19
4.2.2	Teadlik nõusolek.....	32
4.2.3	Konkreetne nõusolek.....	35
4.2.4	Ühemõtteline tahteavaldus.....	36
4.3	Täiendavad aspektid.....	37
4.3.1	Nõusoleku tagasivõtmine.....	37
4.3.2	Nõusoleku uuendamine.....	39
5	Järeldused.....	39

Euroopa Andmekaitseenõukogu,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 (füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta) (edaspidi „IKÜM“) artiklit 63 ja artikli 64 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna lepingut, eriti selle XI lisa ja protokoll nr 37, mida on muudetud Euroopa Majanduspiirkonna ühiskomitee 6. juuli 2018. aasta otsusega nr 154/2018,¹

võttes arvesse oma töökorra artiklit 10 ja artiklit 22,

ning arvestades järgmist:

1) Euroopa Andmekaitseenõukogu peamine ülesanne on tagada IKÜMi järjepidev kohaldamine kogu Euroopa Majanduspiirkonnas. IKÜM artikli 64 lõikes 2 on sätestatud, et komisjon, Euroopa Andmekaitseenõukogu eesistuja või iga järelevalveasutus võib taotleda, et mis tahes üldkohaldatava või rohkem kui ühes liikmesriigis mõju avaldava küsimuse puhul käsitleks seda arvamuse esitamiseks Euroopa Andmekaitseenõukogu. Käesoleva arvamuse eesmärk on käsitleda üldkohaldatavat või rohkem kui ühes liikmesriigis mõju avaldavat küsimust.

2) Euroopa Andmekaitseenõukogu arvamus võetakse vastu vastavalt IKÜM artikli 64 lõikele 3 koostoimes töökorra artikli 10 lõikega 2 kaheksa nädala jooksul alates sellest, kui eesistuja ja pädevad järelevalveasutused otsustavad, et toimik on täielik. Eesistuja otsusel võib küsimuse keerukust arvesse võttes seda ajavahemikku pikendada kuue nädala võrra,

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE ARVAMUSE:

1 SISSEJUHATUS

1.1 Asjaolude kokkuvõte

17. jaanuaril 2024 taotlesid Madalmaade järelevalveasutus, kes tegutses ka Norra järelevalveasutuse nimel, ja Saksamaa (Hamburg) järelevalveasutus (edaspidi koos „taotluse esitanud järelevalveasutused“) Euroopa Andmekaitseenõukogult IKÜM artikli 64 lõike 2 kohast arvamust seoses „nõustu või maksa“ mudelitega (edaspidi „taotlus“).
- Euroopa Andmekaitseenõukogu eesistuja ja Madalmaade järelevalveasutus otsustasid 25. jaanuaril 2024, et toimik on täielik. Euroopa Andmekaitseenõukogu sekretariaat edastas toimiku samal kuupäeval.
- Taotlus käsitleb asjaolusid, mille korral Euroopa Majanduspiirkonnas hulgaliselt kasutajaid ligi tõmbavad suured digiplatvormid võivad rakendada käitumispõhise reklaami eesmärgil andmete

¹ Käesolevas arvamuses esitatud viiteid liikmesriikidele tuleks käsitada viidetena Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriikidele.

töötlemiseks nn „nõustu või maksa“ mudelid² kehtiva ja eelkõige vabatahtlikult antud nõusoleku³ nõudele vastaval viisil.

4. Taotluse esitanud järelevalveasutused tuletavad meelde Euroopa Andmekaitsekoostöönõukogu suuniseid 05/2020 määruse (EL) 2016/679 kohase nõusoleku kohta (edaspidi „Euroopa Andmekaitsekoostöönõukogu suunised nõusoleku kohta“) ja rõhutavad, et oluline on hinnata, kas „nõustu või maksa“ mudeliga silmitsi seisval andmesubjektil on võimalik „teha tõeliselt vaba valik“, võttes arvesse „pettuse, heidutamise, sundimise või märkimisväärsete negatiivsete tagajärgede ohtu“ või „esineb mis tahes sundimis- või surveelement või puudub võimalus väljendada oma vaba tahet“⁴.
5. Taotluse esitanud järelevalveasutused mainivad veel, et eespool esitatud küsimuste lahendamisel tuleks arvesse võtta Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsust⁵.
6. Lõpuks märgivad taotluse esitanud järelevalveasutused taotluse põhjendustes, et „mitu Euroopa Andmekaitsekoostöönõukogu liiget on juba andnud suuniseid „nõustu või maksa“ mudelite kohta riiklikul tasandil, näiteks seoses meediakanalitega, ning et kuigi need riiklikud suunised on „väärtuslikud ja annavad hea lähtepunkti“, on need „tavaliselt suunatud väiksematele vastutavatele töötlejatele“⁶. Seega väidavad taotluse esitanud järelevalveasutused, et IKÜMi ühtse tõlgendamise ja kohaldamise tagamiseks on vaja vastata konkreetsetele küsimustele, mis tekivad suurte digiplatvormide „nõustu või maksa“ mudelite rakendamisel.

1.2 IKÜM artikli 64 lõike 2 kohase arvamuse taotluse vastuvõetavus

7. IKÜM artikli 64 lõikes 2 on sätestatud, et eelkõige iga järelevalveasutus võib taotleda, et mis tahes üldkohaldatava või rohkem kui ühes liikmesriigis mõju avaldava küsimuse puhul käsitleks seda arvamuse esitamiseks Euroopa Andmekaitsekoostöönõukogu.
8. Taotluse esitanud järelevalveasutused täpsustavad taotluses, et „andmekaitse seisukohast ei ole praegu Euroopa tasandil ühtset vastust eespool välja toodud küsimusele⁷ „nõustu või maksa“ mudeliga seotud nõusoleku kehtivuse kohta“⁸. Lisaks sellele rõhutavad nad, et see „on murettekitav, sest see küsimus on [---] lahutamatu seotud nõusoleku mõiste tõlgendamisega ja seega IKÜMi põhimõistet puudutav üldkohaldatav küsimus“⁹.

² Vt määratlus käesoleva arvamuse jaotises 2.1.1.

³ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 64 lõike 2 kohase arvamuse taotlus (edaspidi „taotlus“), I jagu „Sissejuhatus“, lk 1.

⁴ Taotluse II jagu „Käesoleva taotluse taust ja põhjendus“, a. „Nõusoleku põhimõiste õigusraamistik“, lk 2. Vt selle kohta 4. mail 2020 vastu võetud Euroopa Andmekaitsekoostöönõukogu suunised 05/2020 määruse 2016/679 kohase nõusoleku kohta (edaspidi „Euroopa Andmekaitsekoostöönõukogu suunised nõusoleku kohta“), punkt 24.

⁵ Taotluse II jagu „Käesoleva taotluse taust ja põhjendus“, b. „Nõusoleku ja „nõustu või maksa mudelite“ seos“, lk 3. Vt kohtuotsus, Euroopa Liidu Kohus, 4. juuli 2023, *Meta Platforms Inc. vs. Bundeskartellamt*, C-252/21, ECLI:EU:C:2023:537 (edaspidi „Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus“). Täpsemalt juhivad taotluse esitanud järelevalveasutused tähelepanu Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuse punktidele 143–144 ja 148–150.

⁶ Taotluse II jagu „Käesoleva taotluse taust ja põhjendus“, c. „Praegused arengud ja vajadus selguse järele“, lk 4. Täpsemalt esitavad taotluse esitanud järelevalveasutused koos taotlusega riiklikud suunised, milles on Saksamaa (Hamburg), Austria ja Prantsusmaa järelevalveasutuste välja antud „nõustu või maksa“ mudelite üldised kriteeriumid.

⁷ Vt käesoleva arvamuse punkt 3.

⁸ Taotluse II jagu „Käesoleva taotluse taust ja põhjendus“, c. „Praegused arengud ja vajadus selguse järele“, lk 4.

⁹ Taotluse II jagu „Käesoleva taotluse taust ja põhjendus“, c. „Praegused arengud ja vajadus selguse järele“, lk 4.

9. Taotlus on seotud nõusoleku mõiste ühtse tõlgendamisega, täpsemalt asjaoludega, mille korral võib isikuandmeid käitumispõhise reklaami eesmärgil töötlevate ja „nõustu või maksa“ mudelid rakendavate suurte digiplatvormide saadud nõusolekut pidada kehtivaks. Seetõttu leiab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp, et taotlus puudutab „üldkohaldatavat küsimust“ IKÜM artikli 64 lõike 2 tähenduses. Eelkõige on tegemist IKÜMi põhisätete praktilise rakendamisega seotud küsimustega, mille osas puudub praegu liidu tasandil ühtne tõlgendus. Seega võib väita, et on olemas üldine huvi anda sellele küsimusele hinnang Euroopa Andmekaitsekoostöögrupu arvamuse vormis, et tagada IKÜMi ühetaoline kohaldamine. „Nõustu või maksa“ mudelite rakendamine suurte digiplatvormide poolt tekitab konkreetseid küsimusi ja nagu taotluse esitanud järelevalveasutused on rõhutanud, on ühtse lähenemisviisi puudumine eriti pakiline Euroopas miljoneid andmesubjekte ligi tõmbavate suurte digiplatvormide puhul. Võib väita, et eriti selliste suurte digiplatvormide puhul on vaja ühtset lähenemisviisi kõigis seda liiki vastutavate töötlejatega seotud üldkohaldatavates küsimustes, võttes arvesse, et need platvormid tegutsevad kõigis ELi ja Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriikides ning seda liiki suuri digiplatvorme käitavate vastutavate töötlejate rakendatavad „nõustu või maksa“ mudelid mõjutavad miljoneid Euroopa andmesubjekte¹⁰.
10. Taotluses sisaldub kirjalik põhjendus Euroopa Andmekaitsekoostöögrupe küsimuse esitamise tausta ja põhjuste kohta, sealhulgas asjaomase õigusraamistiku, nõusoleku ja „nõustu või maksa“ mudelite seose, Euroopa Liidu Kohtu praktika praeguste arengute ning selguse ja ühtse tõlgendamise vajaduse kohta¹¹. Seetõttu leiab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp, et taotlus on põhjendatud kooskõlas Euroopa Andmekaitsekoostöögrupu töökorra artikli 10 lõikega 3¹².
11. IKÜM artikli 64 lõike 3 kohaselt ei esita Euroopa Andmekaitsekoostöögrupu arvamust, kui ta on selles küsimuses juba arvamuse esitanud¹³. Nagu jaotises 3.4 selgitatud, ei ole Euroopa Andmekaitsekoostöögrupu samas küsimuses arvamust esitanud ega ole veel vastanud päringust tulenevatele küsimustele.
12. Neil põhjustel leiab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp, et taotlus on vastuvõetav ja sellest tulenevaid küsimusi tuleks käesolevas IKÜM artikli 64 lõike 2 kohases arvamuses (edaspidi „arvamus“) analüüsida.
13. Järgmises jaotises on esitatud „nõustu või maksa“ mudelite, „käitumispõhise reklaami“ ja „suurte digiplatvormide“ määratlused käesoleva arvamuse kontekstis ning arvamuse kohaldamisala kirjeldus.

2 ARVAMUSE MÕISTED JA KOHALDAMISALA

2.1 Mõisted

2.1.1 „Nõustu või maksa“ mudeli määratlus

14. „Nõustu või maksa“ mudeliks¹⁴ võib nimetada mudelit, mille puhul vastutava töötleja internetipõhisele teenusele juurdepääsu saamiseks pakub vastutav töötleja andmesubjektidele valikut vähemalt kahe

¹⁰ Taotluse II jagu „Käesoleva taotluse taust ja põhjendus“, c. „Praegused arengud ja vajadus selguse järele“, lk 5.

¹¹ Taotluse II jagu „Käesoleva taotluse taust ja põhjendus“, lk 1–5.

¹² Euroopa Andmekaitsekoostöögrupu töökorra artikli 10 lõikes 3 on sätestatud: „Taotlus tuleb koos põhjendusega esitada kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 64 lõikega 2“.

¹³ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 64 lõige 3 ja Euroopa Andmekaitsekoostöögrupu töökorra artikli 10 lõige 4.

¹⁴ Vt ka riiklikul tasandil vastu võetud dokumente, nagu i) Austria järelevalveasutus, *FAQ zum Thema Cookies und Datenschutz*, 20. detsember 2023; ii) Prantsusmaa järelevalveasutus, *Cookie walls: la CNIL publie des premiers critères d'évaluation*, 16. mai 2022; iii) Saksamaa sõltumatute andmekaitseasutuste konverents, *Beschluss – der Konferenz der unabhängigen Datenschutzaufsichtsbehörden des Bundes und der Länder vom*, 22. märts 2023.

variandi vahel: andmesubjekt võib 1) anda nõusoleku oma isikuandmete töötlemiseks konkreetsel eesmärgil või 2) maksta tasu, et saada juurdepääsu teenusele ja keelata enda isikuandmete töötlemine sel eesmärgil. Käesolevas arvamuses keskendutakse mudelitele, mille puhul saab anda nõusoleku isikuandmete töötlemiseks käitumispõhise reklaami eesmärgil.

15. Eespool nimetatud esimese võimaluse korral saavad andmesubjektid teenusele juurdepääsu ainult juhul, kui nad nõustuvad sellega, et vastutav töötleja jälgib nende tegevust ja näitab neile käitumispõhist reklaami. Sellisel juhul rahastatakse vastutava töötleja ärimudelit tavaliselt kasutajate käitumisel põhineva internetireklaami kaudu.
16. Teise võimaluse korral maksavad andmesubjektid tasu (mis võib olla näiteks nädala-, kuu- või aastatellimus või ühekordne makse)¹⁵ ja neil on juurdepääs teenuse versioonile, mis ei hõlma kasutaja isikuandmete töötlemist käitumispõhise reklaami eesmärgil. Tuleb siiski märkida, et kuigi teine võimalus võib tähendada, et andmesubjekte üldse ei jälgita, võib see tähendada ka seda, et andmesubjekte jälgitakse endiselt muudel eesmärkidel, näiteks selleks, et analüüsida veebisaidi kasutamist saidi funktsioonide parandamiseks. Igal juhul tuletab Euroopa Andmekaitsekoogu meelde, et sellised eesmärgid peavad olema õiguspärased ja konkreetsed ning töötlemine peab põhinema IKÜMist tulenevale õiguslikule alusele. Lisaks sellele võib teenuse tasulise versiooni korral küpsiseid või jälgimistehnoloogiaid kasutada ka muudel eesmärkidel kui käitumispõhine reklaam. Kui mis tahes kasutatav tehnoloogia hõlmab juurdepääsu teabele või selle salvestamist lõppseadmesse, peab see olema kooskõlas IKÜMiga ja vajaduse korral ka e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõikega 3.
17. Kuigi käesolevas arvamuses käsitletud „nõustu või maksa“ mudeli puhul ei saa andmesubjektid tavaliselt teenusele juurdepääsu, kui nad ei nõustu isikuandmete töötlemisega käitumispõhise reklaami eesmärgil või ei maksa tasu, rõhutab Euroopa Andmekaitsekoogu, et andmesubjektidele saab pakkuda tasuta täiendavat alternatiivi ilma käitumispõhise reklaamita, nagu on täpsemalt kirjeldatud jaotises 4.2.1.1.

2.1.2 „Käitumispõhise reklaami“ määratlus

18. Euroopa Andmekaitsekoogu märgib, et andmesubjektidele isikustatud internetireklaami pakkuda võimaldavad mehhanismid on aja jooksul levima hakanud. Samuti on suurenenud nende keerukus. Kasutajatele saab näidata personaalset reklaami erinevate kriteeriumide ja meetodite, sealhulgas teabe alusel, mis on seotud nende käitumisega internetis ja väljaspool seda.
19. Andmesubjektide üksikasjalike profiilide väljatöötamist hõlmav käitumispõhine reklaam on muutunud tänapäeva internetikeskkonnas teatavate ärimudelite põhitunnuseks. Artikli 29 tööühma arvamuses 2/2010 käitumispõhise internetireklaami kohta on „käitumispõhine reklaam“ määratletud kui „reklaam, mis põhineb üksikisikute veebikäitumise vaatlemisel aja jooksul“¹⁶. Artikli 29 tööühm on samuti rõhutanud, et käitumispõhine reklaam „püüab uurida kasutaja veebikäitumise tunnusjooni tema toimingute kaudu (veebisaitide korduv külastamine, suhtlus, võtmesõnad, veebisisu loomine jms), et koostada kasutaja profiil, järeldada sellest tema huvid ning saata andmesubjekti huvidele vastavaid reklaame“¹⁷.

¹⁵ Sellistel juhtudel võivad tasulise tellimuse korral erineda ka teenused, millele kasutaja juurde pääseb, näiteks põhiteenus esimesel tellimuse tasandil, lisatellimus täiendavate teenuste või funktsioonide jaoks.

¹⁶ Artikli 29 tööühm. Arvamus 2/2010 käitumispõhise internetireklaami kohta, WP 171, vastu võetud 22. juunil 2010 (edaspidi „Artikli 29 tööühma arvamus käitumispõhise internetireklaami kohta“), lk 4.

¹⁷ Artikli 29 tööühma arvamus käitumispõhise internetireklaami kohta, lk 4.

käsitada „suure digiplatvormina“. Võttes arvesse, et teatavad aspektid võivad olla teatavate ühtede töötajate puhul asjakohasemad kui teiste puhul, ei ole see aspektide loetelu ammendav ega kujuta endast kumulatiivsete nõuete loetelu. Pigem on selle aspektide loetelu eesmärk anda ülevaade aspektidest, mis võivad viia otsuseni käsitada vastutavat töötajat käesoleva arvamuse tähenduses „suure digiplatvormina“.

25. Esiteks on suured digiplatvormid sellised platvormid, mis tõmbavad ligi suurt hulka andmesubjekte oma kasutajatena.
26. Ettevõtja seisund turul on veel üks asjakohane tegur hindamisel, kas vastutavat töötajat tuleb pidada „suureks digiplatvormiks“.
27. Hindamisel, kas vastutav töötaja kvalifitseerub „suureks digiplatvormiks“, tuleb võtta arvesse ka seda, kas ta teeb „ulatuslikku“ töötlemist. Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu tuletab meelde, et IKÜMis ei määratleta ulatuslikku töötlemist, kuigi IKÜM põhjenduses 91 on esitatud mõned suunised. Artikli 29 tööühm on siiski andnud suuniseid (mille on heaks kiitnud Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu) „ulatusliku“ töötlemise tähenduse kohta IKÜM artikli 37 lõike 1 punktide b ja c kontekstis ning konkreetsemalt tegurite kohta, mida tuleks arvesse võtta otsustamisel, kas tegemist on ulatusliku töötlemisega. Need asjaolud on asjakohased ka käesoleva arvamuse seisukohast. Need hõlmavad näiteks asjaomaste andmesubjektide arvu, andmemahutu ja töötlemistoimingute geograafilist ulatust²³.
28. Määratlus võib muu hulgas hõlmata digiteenuste määruses²⁴ määratletud „väga suurte digiplatvormide“ ja digiturgude määruses²⁵ määratletud „pääsuvalitsejate“ teatavaid vastutavaid töötajaid.

2.2 Arvamuse kohaldamisala

²³ Vt selle kohta artikli 29 tööühma suunised andmekaitseametnike kohta, WP 243 rev. 01 (viimati muudetud ja vastu võetud 5. aprillil 2017), mille Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu kiitis heaks 25. mail 2018, lk 7–8, ning artikli 29 tööühma suunised, mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhindamist ja selle kindlaksmääramist, kas isikuandmete töötlemise tulemusena „tekib tõenäoliselt suur oht“ vastavalt määrusele (EL) 2016/679, WP 248 rev. 01, viimati muudetud ja muudatused vastu võetud 4. oktoobril 2017, mille Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu kiitis heaks 25. mail 2018, lk 10.

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määruse (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus), artikli 33 lõike 1 kohaselt on väga suured digiplatvormid sellised digiplatvormid, „mida kasutavad liidus keskmiselt vähemalt 45 miljonit aktiivset teenusesaajat kuus“ ja mida Euroopa Komisjon käsitleb digiteenuste määruse artikli 33 lõike 4 kohaselt väga suurte digiplatvormidena. Digiteenuste määruse artikli 3 punkti i kohaselt on digiplatvorm teabe talletamise teenus, mille käigus teenusesaaja taotlusel talletatakse ja levitatakse üldsusele teavet.

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2022. aasta määruse (EL) 2022/1925, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglasi turge digisektoris ning millega muudetakse direktiive (EL) 2019/1937 ja (EL) 2020/1828 (digiturgude määrus), artikli 3 lõike 1 kohaselt on pääsuvalitseja järgmisele kolmele kumulatiivsele nõudele vastav ettevõtja: i) tal on märkimisväärne mõju siseturule; ii) ta osutab põhiplatvormiteenusel, mis on äri kasutajate jaoks oluline juurdepääsutee lõppkasutajateni jõudmiseks; iii) tal on oma tegevuses kindel ja püsiv positsioon või on tõenäoline, et ta saavutab sellise positsiooni lähitulevikus. Artikli 2 lõike 2 kohaselt on põhiplatvormiteenus iga järgmine teenus: a) veebipõhine vahendusteenus; b) veebipõhine otsingumootor; c) veebipõhine sotsiaalvõrgusteenus; d) videojagamisplatvormi teenus; e) numbrivaba isikutevahelise side teenus; f) operatsioonisüsteem; g) veebibrauser; h) virtuaalassistent; i) pilvandmetöötlusteenus; j) punktides a–i loetletud põhiplatvormiteenust osutava ettevõtja osutatav internetireklaamiteenus, sealhulgas igasugused reklaamivõrgud, reklaamibörsid ja muud reklaamivahendusteenused.

29. Euroopa Andmekaitsekoostöö nõustub taotluse esitanud järelevalveasutustega, et andmekaitse seisukohast tekitavad „nõustu või maksa“ mudelid põhimõttelisi küsimusi eelkõige seoses nõusoleku mõiste tõlgendamise ja kohaldamisega, millele on osutatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 8 ning IKÜM artiklites 4, 5, 6 ja 7.
30. Pidades silmas, et IKÜM is sätestatud nõusoleku mõistet kohaldatakse kõigi sellele õiguslikule alusele tugineda soovivate vastutavate töötlejate suhtes, keskendutakse käesolevas arvamuses konkreetsetele küsimustele, mis tekivad seoses „nõustu või maksa“ mudelid kasutatavate suurte digiplatvormide taotletavate nõusolekute kehtivusega. Need platvormid võivad olla ainulaadses seisus seoses mõne kehtiva nõusoleku kriteeriumiga, näiteks asjaoluga, et esineb ebavõrdne jõusuhe. Käesolevas arvamuses kasutatud mõistet „vastutav(ad) töötleja(d)“ tuleks mõista nii, et see hõlmab jaotises 2.1.3 määratletud suuri digiplatvorme.
31. Eeltoodud arvesse võttes käsitleb käesolev arvamus üksnes nõusoleku kehtivuse hindamist, kui seda nõusolekut kasutatakse õigusliku alusena isikuandmete töötlemiseks käitumispõhise reklaami eesmärgil suurte digiplatvormide kasutatavate „nõustu või maksa“ mudelite kontekstis. Käesolevas arvamuses esile toodud tegurid kehtivad tavaliselt suurte digiplatvormide suhtes, kuid mitte ainult. Mõned käesolevas arvamuses esitatud kaalutlused võivad osutada kasulikuks nõusoleku mõiste kohaldamisel „nõustu või maksa“ mudelite kontekstis üldisemalt.
32. Euroopa Andmekaitsekoostöö tuletab meelde, et kooskõlas IKÜM artikli 51 lõikega 1 on järelevalveasutused „vastutavad käesoleva määruse kohaldamise järelevalve eest, et kaitsta füüsiliste isikute põhiõigusi ja -vabadusi seoses nende isikuandmete töötlemisega ning hõlbustada isikuandmete vaba liikumist liidus“²⁶. Lisaks sellele on IKÜM artikli 51 lõikes 2 sätestatud: „Järelevalveasutus annab panuse käesoleva määruse ühtse kohaldamise tagamiseks kogu liidus“. Seega on järelevalveasutuste pädevuses hinnata isikuandmete töötlemise õigusliku alusena kasutatud nõusoleku kehtivust, sealhulgas juhul, kui sellist nõusolekut kogutakse „nõustu või maksa“ mudelite raames, milles isikuandmeid töödeldakse käitumispõhise reklaami eesmärgil.
33. Kooskõlas eespool mainituga nähakse käesolevas arvamuses ette raamistik, mille alusel saavad vastutavad töötlejad ja järelevalveasutused omakorda hinnata „nõustu või maksa“ mudelis antud nõusoleku kehtivust käsitledes kõiki IKÜMist tulenevaid nõusoleku andmise nõudeid. Tuleb märkida, et kriteeriumide igal konkreetsel juhtumil eraldi hindamise nõue jääb kehtima.

3 ÕIGUSRAAMISTIK

3.1 IKÜMi asjakohased sätted

34. Käesolevas arvamuses leiab Euroopa Andmekaitsekoostöö nõustub, et IKÜM peamised asjakohased sätted hõlmavad artikleid 4, 5, 6 ja 7 ning põhjendusi 32, 42 ja 43.
35. IKÜM artikli 4 punktis 11 on nõusolek määratletud kui „vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline tahteavaldus, millega andmesubjekt kas avalduse vormis või selget nõusolekut väljendava tegevusega nõustub tema kohta käivate isikuandmete töötlemisega“. Andmesubjekti

²⁶ Vt ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõige 1, kus on loetletud järelevalveasutuste ülesanded.

nõusoleku andmine on üks IKÜM artikli 6 lõike 1 punktis a sätestatud isikuandmete töötlemise õiguslikest alustest²⁷.

36. Lisaks sellele on oluline meelde tuletada nõudeid, mille kohaselt vastutavad töötlejad töötlevad isikuandmeid kooskõlas kõigi IKÜM kohaldatavate sätetega, eelkõige IKÜM artiklis 5²⁸ sätestatud andmekaitsepõhimõtetega ning artiklis 25²⁹ sätestatud lõimitud ja vaikimisi andmekaitse põhimõttega.
37. IKÜM artiklis 7 ning põhjendustes 32, 42 ja 43 on sätestatud täiendavad nõuded ja suunised selle kohta, kuidas vastutavad töötlejad peavad järgima nõusoleku nõuete põhielemente.
38. Eelkõige sätestatakse IKÜM artiklis 7 nõusoleku kehtivuse tingimused ja nähakse ette: „Kui töötlemine põhineb nõusolekul, peab vastutaval töötlejal olema võimalik tõendada, et andmesubjekt on nõustunud oma isikuandmete töötlemisega“. See on seotud ka IKÜM artikli 5 lõikes 2 sätestatud vastutuse põhimõttega.
39. IKÜM artikli 7 lõikes 2 on sätestatud: „Kui andmesubjekt annab nõusoleku kirjaliku kinnituse, mis puudutab ka muid küsimusi, esitatakse nõusoleku taotlus viisil, mis on muudest küsimustest selgelt eristatav, ning arusaadaval ja lihtsasti kättesaadaval kujul, kasutades selget ja lihtsat keelt“ ning: „Sellise kinnituse mis tahes osa, mille puhul on tegemist käesoleva määruse rikkumisega, ei ole siduv“.
40. Artikli 7 lõikes 3 rõhutatakse andmesubjekti õigust oma nõusolek igal ajal tagasi võtta. Sellega seoses: „Nõusoleku tagasivõtmine ei mõjuta enne tagasivõtmist nõusoleku alusel toimunud töötlemise seaduslikkust“. Andmesubjektile teatatakse sellest enne nõusoleku andmist. IKÜMis on samuti täpsustatud, et „tagasivõtmine on sama lihtne kui selle andmine“.
41. IKÜM artikli 7 lõikes 4 on sätestatud: „Selle hindamisel, kas nõusolek anti vabatahtlikult, tuleb võimalikult suurel määral võtta arvesse asjaolu, kas lepingu täitmise, sealhulgas teenuse osutamise tingimuseks on muu hulgas seatud nõusoleku andmine isikuandmete töötlemiseks, mis ei ole vajalik kõnealuse lepingu täitmiseks“.

3.2 Täiendavad õigusaktid

42. Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm on teadlik, et „nõustu või maksa“ mudelite teatavad aspektid võivad kuuluda ka muude liidu õigusaktide kohaldamisalasse, mida tuleb küll käsitada väljaspool käesoleva arvamuse kohaldamisala olevatena, kuid mida on kasulik meelde tuletada.

²⁷ Täpsemalt on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktis a sätestatud: „Isikuandmete töötlemine on seaduslik ainult juhul, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest, ning sellisel määral, nagu see tingimus on täidetud: a) andmesubjekt on andnud nõusoleku töödelda oma isikuandmeid ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil“.

²⁸ Vt ka Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm suunised suunamise kohta, punkt 58: „Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm tekitab meelde, et nõusoleku saamine ei vabasta vastutavat töötlejat mingil moel kohustusest järgida töötlemispõhimõtteid, mis on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruses, eriti selle artiklis 5 seoses õigluse, vajalikkuse ja proportsionaalsusega, ega kohustusest tagada andmete kvaliteet, ega vähenda neid kohustusi mingil moel. Isegi kui isikuandmete töötlemine põhineb andmesubjekti nõusolekul, ei muudaks see ebaproportsionaalset või ebaõiglast suunamist seaduslikuks“. Vt ka Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm suunised nõusoleku kohta, punkt 5.

²⁹ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm dokument „Guidelines 4/2019 on Article 25. Data Protection by Design and by Default“ (Artiklit 25 käsitlevad suunised 4/2019. Lõimitud andmekaitse ja vaikimisi andmekaitse), versioon 2.0, vastu võetud 20. oktoobril 2020 (edaspidi „Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta“).

43. Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm tuleb meelde, et IKÜMi kohane nõusoleku mõiste on asjakohane ka e-privatsuse direktiivi³⁰ kohaldamisel ja liikmesriigi õigusaktide rakendamisel³¹. E-privatsuse direktiivi artikli 2 punktis f on lisaks sellele sätestatud, et kasutaja või abonendi nõusolek vastab andmesubjekti nõusolekule IKÜMis. Kuigi käesolevas arvamuses keskendutakse nõusoleku kui isikuandmete töötlemise õigusliku aluse tõlgendamisele IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti a tähenduses, on selles esitatud kaalutlused nõusoleku mõiste kohta asjakohased e-privatsuse direktiivi suhtes *lex specialis*³².
44. Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm märgib, et taotluses tõstatatud probleemi mõned aspektid on asjakohased ka tarbija- ja konkurentsioiguse seisukohast ning neid võib käsitleda ka selliste õigusaktide raames nagu (muu hulgas) ebaausate kaubandustavade direktiiv 2005/29/EÜ³³. Isegi kui käesolev arvamus ei puuduta neid teisi õigusvaldkondi või õigusakte, võib see asjakohaste analüüsikriteeriumide koostamiseks ning liidu õiguse ühtse kohaldamise edendamiseks viidata nende põhimõtetele või nõuetele.
45. Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm on teadlik, et asjakohane võib olla ka direktiiv 2019/770 digisisu üleandmise ja digiteenuste osutamise lepingute teatavate aspektide kohta (edaspidi „digitaalse sisu direktiiv“)³⁴.
46. Lisaks sellele märgib Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm, et digiturgude määruse³⁵ teatavates sätetes, näiteks artikli 5 lõikes 2, on kehtestatud isikuandmete töötlemise erieeskirjad nn „pääsuvalitsejate“ jaoks³⁶ ning digiturgude määruse artikli 5 lõikes 2 viidatakse IKÜM kohasele nõusoleku mõistele.
47. Lisaks sellele märgib Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm, et digiteenuste määruses on sätestatud konkreetsed kohustused digiplatvormide pakkujatele ja väga suurte digiplatvormide pakkujatele³⁷.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv), mida on muudetud direktiiviga 2006/24/EÜ ja direktiiviga 2009/136/EÜ.

³¹ Vt isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 173, milles selgitatakse direktiivi 2002/58/EÜ ja isikuandmete kaitse üldmääruse suhet *lex specialis-lex generalis*.

³² Näiteks eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi artikli 5 lõige 3, milles nõutakse nõusolekut teabe salvestamiseks lõppseadmesse või selle juurdepääsuks, välja arvatud erandi kohaldamisel. Vt Euroopa Andmekaitsekoostöö rühma arvamus 5/2019 eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi ja isikuandmete kaitse üldmääruse koostoime kohta, eelkõige seoses andmekaitseasutuste pädevuse, ülesannete ja volitustega, vastu võetud 12. märtsil 2019, punkt 40.

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (ebaausate kaubandustavade direktiiv). Muud tarbijaõiguse seisukohast olulised õigusaktid on näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta ja nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes.

³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/770 digisisu üleandmise ja digiteenuste osutamise lepingute teatavate aspektide kohta (edaspidi „digitaalse sisu direktiiv“).

³⁵ Määrus (EL) 2022/1925 (digiturgude määrus).

³⁶ Sellega seoses on asjakohased ka digiturgude määruse põhjendused 36 ja 37.

³⁷ Eelkõige on digiteenuste määruse artikli 33 lõikes 1 sätestatud: „Käesolevat jagu kohaldatakse selliste digiplatvormide ja internetipõhiste otsingumootorite suhtes, mida kasutavad liidus keskmiselt vähemalt 45 miljonit aktiivset teenusesaajat kuus ja mida lõike 4 kohaselt käsitatakse väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootoritena“.

Käesolevas arvamuses viidatakse digiturgude määruse ja digiteenuste määruse asjakohastele sätetele niivõrd, kuivõrd see on vajalik liidu õiguse³⁸ ühtse kohaldamise edendamiseks.

48. Võttes arvesse, et tarbijakaitse- ja konkurentsioigus on „nõustu või maksa“ mudelite teatavate aspektide puhul asjakohased, küsis Euroopa Andmekaitsekoostöönõukogu nendes õigusvaldkondades riiklikelt ja ELi reguleerivatelt asutustelt teavet „nõustu või maksa“ mudelite kohta.

3.3 *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuse kokkuvõte

49. Euroopa Liidu Kohus käsitles oma 4. juuli 2023. aasta otsuses mitut eelotsusetaotlusest tulenevat küsimust. Esimeses küsimuses küsiti, kas konkurentsiasutus võis konkurentsioiguse alusel turgu valitseva seisundi võimaliku kuritarvitamise uurimisel analüüsida, ega asjaomane ettevõtja ei ole käitunud viisil, mis ei ole kooskõlas IKÜMiga³⁹. Oma vastuses tõstis kohus esile konkurentsiasutuste ja andmekaitse järelevalveasutuste vahelise lojaalse koostöö kohustust⁴⁰. Järgnevad küsimused puudutasid IKÜM⁴¹ artikli 9 ja artikli 6 lõike 1 tõlgendamist (punktid b, d, e, f)⁴².
50. Viimase küsimusena, nagu tuletasid meelde taotluse esitanud järelevalveasutused, puudutas Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus küsimust, kas „veebipõhise suhtlusvõrgustiku kasutaja poolt sellise võrgustiku operaatorile antud nõusolekut saab pidada vastavaks [IKÜM] artikli 4 punktis 11 ette nähtud kehtivuse tingimustele, eelkõige tingimusele, mille kohaselt peab nõusolek olema antud vabatahtlikult, kui see operaator on turgu valitsevas seisundis veebipõhiste suhtlusvõrgustike turul“⁴³.
51. Euroopa Liidu Kohus tuletas kõigepealt meelde nõusoleku määratlust IKÜM⁴⁴ artikli 4 punktis 11 ja artikli 7 lõikes 4 ning põhjendustes 42 ja 43. Nagu taotluses nimetati, märkis Euroopa Liidu Kohus, et „asjaolu, et veebipõhise suhtlusvõrgustiku operaator on turgu valitsevas seisundis veebipõhiste suhtlusvõrgustike turul, ei takista iseenesest seda, et sellise võrgustiku kasutajad saaksid anda [IKÜM] artikli 4 punkti 11 tähenduses kehtiva nõusoleku nende isikuandmete töötlemiseks selle operaatori poolt“⁴⁵.
52. Euroopa Liidu Kohus selgitas siiski, et turgu valitsev seisund on „oluline tegur selle kindlakstegemisel, kas nõusolek anti tõepoolest kehtivalt ja eelkõige vabatahtlikult – seda peab tõendama kõnealune operaator“⁴⁶. Põhjus on selles, et see asjaolu „võib mõjutada selle kasutaja valikuvabadust, kellel ei

³⁸ Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud kohtupraktikas on sätestatud, et kui kahes sama hierarhilise väärtusega liidu õigusaktis ei seata üht teisest prioriteetsemaks, tuleks neid kohaldada omavahel kooskõlas oleval ja ühtset kohaldamist võimaldaval viisil. Vt näiteks kohtuotsus, Euroopa Liidu Üldkohus, 3. mai 2018, Malta vs. komisjon, T-653/16, ECLI:EU:T:2018:241, punkt 137.

³⁹ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punktid 36–63.

⁴⁰ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 53.

⁴¹ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 1 tõlgendamisega seotud küsimust käsitleti Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuse punktides 64–85.

⁴² Täpsemalt vt Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punktid 86–139. Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuse punktides 86 ja 97–126 käsitletakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkte b ja f. Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuse punktides 127–139 käsitletakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkte d ja e.

⁴³ Taotluse II jagu „Käesoleva taotluse taust ja põhjendus“, b. „Nõusoleku ja „nõustu või maksa mudelite“ seos“, lk 3, milles viidatakse Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuse punktile 140.

⁴⁴ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punktid 142–145.

⁴⁵ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 154.

⁴⁶ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 154.

pruugi olla võimalik kahjulike tagajärgedeta nõusoleku andmisest keelduda või seda tagasi võtta⁴⁷ ja „võib [---] panna andmesubjekti ja vastutava töötleja selgelt ebavõrdsesse olukorda“⁴⁸.

53. Lisaks sellele märkis Euroopa Liidu Kohus, kuigi kohtuotsuse tegemisel mitte keskse tähtsusega asjaoluna, et kui teatavad töötlemistoimingud ei osutu lepingu täitmisel vajalikuks⁴⁹ peab „kasutajatel olema vabadus lepingu sõlmimise protsessis eraldi keelduda nõusoleku andmisest [selleks], ilma et nad peaksid seejuures täiesti loobuma veebipõhise suhtlusvõrgustiku operaatori pakutava teenuse kasutamisest, mis tähendab, et kasutajatele pakutakse – vajaduse korral sobiva tasu eest – samaväärset alternatiivi ilma andmetöötlustoiminguteta“⁵⁰.
54. Samuti rõhutas Euroopa Liidu Kohus IKÜM põhjendusele 43 viidates, et nõusolekut „ei loeta vabatahtlikuks, kui ei ole võimalik anda erinevatele isikuandmete töötlemise toimingutele eraldi nõusolekut, ehkki see on üksikutel juhtudel asjakohane“. Lisaks sellele märkis kohus, et „andmetöötluste ulatus“ ja „selle oluline mõju suhtlusvõrgustiku kasutajatele“ ning kasutajate mõistlikud ootused on käesoleval juhul eriti olulised tegurid. Pärast seda tagastas Euroopa Liidu Kohus kohtuasjad eelotsusetaotluse esitanud kohtule, märkides, et see peaks kontrollima, kas kasutajatel oli võimalus anda eraldi nõusolek nende tegevusega suhtlusvõrgustikus seotud andmete ja platvormivälisest tegevusest kogutud andmete töötlemiseks⁵¹.

3.4 Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi olemasolevad suunised

55. Käesoleva arvamuse seisukohast on asjakohased Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi mitmed suunised⁵². Sellega seoses on eriti asjakohased Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunised nõusoleku kohta⁵³ (05/2020). Neis käsitletakse andmesubjektide vabatahtliku nõusoleku tingimusi ja muid kehtiva nõusoleku elemente. Suunistes 05/2020 ei käsitleta siiski täielikult küsimust, mille taotluse esitanud järelevalveasutused Euroopa Andmekaitsekoostöögrupile esitasid, sest suunistes ei selgitata, kuidas tuleks Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi üldisi suuniseid nõusoleku kohta kohaldada „nõustu või maksa“ mudelite kontekstis, mida rakendavad suured digiplatvormid, kes tõmbavad Euroopa Majanduspiirkonnas ligi suurt hulka kasutajaid ja töötlevad nõusoleku alusel⁵⁴ nende isikuandmeid käitumispõhise reklaami eesmärgil. Seetõttu on asjakohane, et Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi vastab taotluses tõstatatud küsimusele, esitades Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi arvamuse IKÜM artikli 64 lõike 2 alusel.

⁴⁷ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 148, milles viidatakse isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusele 42.

⁴⁸ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 149, milles viidatakse isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendusele 43 ja artikli 7 lõikele 4.

⁴⁹ Sellega seoses viitab kohus punktis 149 ka punktidele 102–104.

⁵⁰ Taotluse II jagu „Käesoleva taotluse taust ja põhjendus“, b. „Nõusoleku ja „nõustu või maksa mudelite“ seos“, lk 3, milles viidatakse Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuse punktile 140.

⁵¹ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 151.

⁵² Nende hulka kuuluvad Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunised nõusoleku kohta ja Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunised suunamise kohta.

⁵³ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunised nõusoleku kohta.

⁵⁴ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunistes nõusoleku kohta selgitas Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi oma seisukohta nn „kõpsisemüüride“ suhtes, kus andmesubjektidel on võimalus valida, kas nad annavad nõusoleku teabe salvestamiseks oma lõppseadmesse või loobuvad teenusele juurdepääsust. See on näide olukorrast, kus andmesubjekti nõusolekut ei saa pidada „vabatahtlikult“ antuks.

56. Käesoleva arvamuse eesmärk on luua raamistik suurte digiplatvormide rakendatavate „nõustu või maksa“ mudelite hindamiseks, seetõttu käsitletakse omakorda IKÜMi kohase nõusoleku andmise kõiki kumulatiivseid nõudeid.

4 EUROOPA ANDMEKAITSENÕUKOGU HINNANG

4.1 Põhimõtted ja üldised tähelepanekud

57. IKÜM artiklis 5 on sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtted. Sellega seoses on Euroopa Andmekaitseenõukogu juba selgitanud, et nõusoleku saamine ei vabasta vastutavat töötajat kohustusest järgida kõiki IKÜM artiklis 5⁵⁵ sätestatud põhimõtteid (ega muudest IKÜMist tulenevatest kohustustest). **Isegi kui töötlemine põhineb nõusolekul, ei õigusta see isikuandmete kogumist suuremas ulatuses, kui on vaja konkreetse eesmärgi saavutamiseks, ega andmesubjektide suhtes ebaõiglasel viisil⁵⁶.**
58. Töötlemisel tuleks järgida **vajalikkuse ja proportsionaalsuse⁵⁷** põhimõtteid. **Eesmärgi piiritlemise ja võimalikult väheste andmete kogumise⁵⁸** põhimõtete järgimine on samuti äärmiselt oluline. Eesmärgi piiritlemise põhimõtte kohaselt tuleb isikuandmeid koguda täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel⁵⁹. Vastutavatel töötajatel on kohustus töötlemise eesmärgid selgelt kindlaks määrata, sealhulgas seoses isikuandmete töötlemisega käitumispõhise reklaami eesmärgil⁶⁰. Lisaks sellele peavad vastutavad töötajad tagama võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte⁶¹ järgimise, mille kohaselt peavad isikuandmed olema piisavad, asjakohased ja piirduma sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohast, ning milles väljendub proportsionaalsuse põhimõte⁶². Sellega seoses peaksid vastutavad töötajad kõigepealt kindlaks tegema, kas neil on oma asjakohaste eesmärkide saavutamiseks üldse vaja isikuandmeid töödelda, ning kontrollima, **kas asjakohaseid eesmärke on võimalik saavutada vähem sekkuvate vahenditega või väiksema hulga** või vähem üksikasjalike või agregeeritud isikuandmete töötlemisega⁶³. Sellega seoses on asjakohane jaotises 4.2.1.1 esitatud.
59. Euroopa Andmekaitseenõukogu leiab, et käitumispõhine reklaam võib hõlmata võimalikult suure hulga isikuandmete kogumist üksikisikute ja nende tegevuse kohta ning potentsiaalselt nende elu jälgimist

⁵⁵ Euroopa Andmekaitseenõukogu suunised nõusoleku kohta, punkt 5: „Nõusoleku saamine ei vabasta vastutavat töötajat mingil moel kohustusest järgida töötlemispõhimõtteid, mis on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruses“.

⁵⁶ Euroopa Andmekaitseenõukogu suunised nõusoleku kohta, punkt 5: „Isegi kui isikuandmete töötlemise aluseks on andmesubjekti nõusolek, ei muuda see töötlemise kindlaksmääratud eesmärgi seisukohast ebavajalike andmete kogumist õiguspäraseks, vaid on oma olemuselt ebaõiglane“.

⁵⁷ Euroopa Andmekaitseenõukogu suunised nõusoleku kohta, punkt 5: „Nõusoleku saamine ei vabasta vastutavat töötajat mingil moel kohustusest järgida töötlemispõhimõtteid, mis on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruses, eriti selle artiklis 5 seoses õigluse, vajalikkuse ja proportsionaalsusega, ega kohustusest tagada andmete kvaliteet, ega vähenda neid kohustusi mingil moel“.

⁵⁸ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktid b ja c.

⁵⁹ Euroopa Andmekaitseenõukogu suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, jaotis 3.4.

⁶⁰ Euroopa Andmekaitseenõukogu suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, punkt 72 (milles viidatakse eesmärkide aspektidele „ettemääratus“ ja „spetsiifilisus“ kui eesmärgi piiritlemise põhimõtte osadele).

⁶¹ Euroopa Andmekaitseenõukogu suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, jaotised 3.4 ja 3.5.

⁶² Kohtuotsus, Euroopa Liidu Kohus, Latvijas Republikas Saeima, C-439/19, punkt 98.

⁶³ Euroopa Andmekaitseenõukogu suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, punktid 51 ja 74.

nii internetis kui ka väljaspool seda⁶⁴. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp leiab, et võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte järgimise hindamisel tuleb arvesse võtta töötlemise ulatust ja sekkuvust. Ülemäärane jälgimine, mis hõlmab andmete kombineerimist mitmetelt veebisaitidelt on seega võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega raskem ühitada kui näiteks isikustatud reklaami süsteemi, kus kasutajad otsustavad ise aktiivselt ja teadlikult oma eelistuste üle.

60. Töötlemistoimingutes tuleks alati järgida **õigluse** põhimõtet⁶⁵. Õigluse põhimõtte põhielementide hulka kuulub muu hulgas nõue, et töötlemine vastaks andmesubjektide mõistlikele ootustele, et vastutav töötleja ei diskrimineeriks ebaõiglaselt andmesubjekte ega kasutaks ära nende vajadusi või nõrkusi, vajadus vältida ebavõrdset jõusuhet või seda arvesse võtta ning vajadus vältida eksitavat või manipuleerivat keelekasutust või kujundust⁶⁶. Sellega seoses tuletab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp meelde vajadust vältida petuelemente⁶⁷. Lisaks sellele peaks vastutav töötleja võtma arvesse töötlemise laiemat mõju üksikisikute õigustele ja väärikusele ning tagama andmesubjektidele võimalikult suure sõltumatuse⁶⁸. Vastutavad töötlejad peaksid sellele tähelepanu pöörama, eriti kui nende rakendatav töötlemine on eriti sekkuv. Samuti märgib Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp, et „nõustu või maksa“ mudeli hindamisel võib õiglus olla vastutavate töötlejate jaoks kergesti mõistetav kriteerium või võrdluspunkt. Sellega seoses on oluline, et vastutavad töötlejad suudaksid näidata, miks nad leiavad, et teatavad valikud on kooskõlas eelmises punktis kirjeldatud õigluse põhimõttega. See on eriti oluline juhul, kui vastutav töötleja piirab andmesubjekti valikuvõimalusi (näiteks ei paku tasuta alternatiivi, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami, nagu kirjeldatud jaotises 4.2.1.1) või kui ta võib andmesubjekti valikut põhjendamatult mõjutada (näiteks küsides tasu, mis mõjusalt pärsib andmesubjektide vaba valiku tegemist).
61. Samuti eeldatakse, et vastutavad töötlejad järgivad **läbipaistvuse** põhimõtet. Selle põhimõtte kohaldamisel peaksid vastutavad töötlejad võimaldama andmesubjektidel hõlpsasti aru saada, kuidas nende valik mõjutab nende isikuandmete töötlemist⁶⁹. Nõusolekuga seoses on seda täpsemalt kirjeldatud jaotises 4.2.2.
62. Kooskõlas IKÜM artikli 25 lõikega 1 järgivad vastutavad töötlejad **lõimitud andmekaitse** põhimõtet. See tähendab, et nad rakendavad nõuete täitmiseks ning andmesubjektide õiguste ja vabaduste kaitsmiseks⁷⁰ asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, mis on kavandatud andmekaitsepõhimõtete rakendamiseks ja vajalike kaitsemeetmete integreerimiseks töötlemisse.
63. Lisaks sellele järgivad vastutavad töötlejad kooskõlas IKÜM artikli 25 lõikega 2 **vaikimisi andmekaitse** põhimõtet. See tähendab, et nad peaksid töötlemise vaikesätteid ja valikud tegema ja nende rakendamise eest vastutama nii, et vaikimisi toimuks ainult kindla õiguspärase eesmärgi saavutamiseks rangelt vajalik töötlemine. See tähendab, et vaikimisi ei kogu vastutavad töötlejad vajalikust rohkem

⁶⁴ Vt jaotis 2.1.2.

⁶⁵ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt a.

⁶⁶ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, punkt 70.

⁶⁷ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp suunised 3/2022 sotsiaalmeediaplatformi kasutajaliideste petuelementide kohta: kuidas neid ära tunda ja vältida, versioon 2.0, astu võetud 14. veebruaril 2023 (edaspidi „Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp suunised petuelementide kohta“).

⁶⁸ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, punkt 70.

⁶⁹ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 39; artikli 29 tööühma suunised läbipaistvuse kohta, punkt 4; Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, punkt 66.

⁷⁰ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, punkt 7.

andmeid, ei töötle kogutud andmeid rohkem, kui on vaja nende eesmärkide saavutamiseks, ega säilita andmeid kauem kui vaja⁷¹.

64. Lapsed on erikaitse all, eelkõige seoses profiiliallüüsi ja turundusega⁷². Eelkõige ei tohiks **laste** suhtes kohaldada käitumispõhist reklaami⁷³ ning seetõttu ei tohiks nad kokku puutuda „nõustu või maksa“ mudelitega, mille eesmärk on saada nõusolek selliseks töötlemiseks.
65. Sellega seoses on eriti oluline IKÜM artikli 5 lõikes 2 sätestatud **vastutuse** põhimõte, mille kohaselt vastutav töötleja vastutab selle eest, et ta järgib muid IKÜM artiklis 5 sätestatud põhimõtteid, ja on võimeline seda tõendama⁷⁴. Artikli 7 lõikes 1 on nõusoleku kohta sõnaselgelt sätestatud, et kui töötlemise õiguslik alus on nõusolek, peab vastutaval töötlejal olema võimalik tõendada, et andmesubjekt on nõustunud oma isikuandmete töötlemisega. Nagu Euroopa Liidu Kohus *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuses⁷⁵ märkis, peab vastutav töötleja suutma tõendada, et andmesubjekti nõusolek anti töötlemisolukorra asjaolusid arvesse võttes vabatahtlikult ning kõik muud kehtiva nõusoleku tingimused olid täidetud.

4.2 Kehtiva nõusoleku nõuded

66. Selleks, et vastata küsimusele, millistel asjaoludel ja tingimustel võivad suured digiplatvormid käitumispõhise reklaamiga seotud „nõustu või maksa“ mudeleid rakendada viisil, mis tugineb kehtivale ja eelkõige vabatahtlikule nõusolekule, käsitletakse käesolevas arvamuses omakorda igat IKÜMi kohast nõusoleku andmise kumulatiivset nõuet.

4.2.1 Vabatahtlik nõusolek

67. „Vabatahtliku nõusoleku kriteerium“ on keskse tähtsusega nõusoleku kui isikuandmete töötlemise õigusliku aluse mõistmisel. Nõusoleku kui töötlemise õigusliku aluse eripära seisneb selles, et töötlemise seaduslikkuse määrab andmesubjekti otsus (andmesubjekti „ühemõtteline tahteavaldus“) ja esmatähtsana tema valikuvabadus teha see otsus.
68. Vastutavad töötlejad peavad tagama andmesubjektidele tõelise valikuvabaduse, kui viimastelt küsitakse nõusolekut nende isikuandmete töötlemiseks, ning nad ei tohi piirata andmesubjektide sõltumatust sellega, et muudavad keeldumise raskemaks kui nõusoleku andmise⁷⁶. Seda toetab ka IKÜM üks peamisi eesmärke – anda andmesubjektidele kontroll oma isikuandmete üle⁷⁷. Selleks et nõusolek oleks vabatahtlik, peab andmesubjektile olema võimalik ise ilma vastutava töötleja või kellegi

⁷¹ Euroopa Andmekaitsekojude suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, punkt 42.

⁷² Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 38.

⁷³ Vt ka digiteenuste määruse artikli 28 lõige 2.

⁷⁴ Sellega seoses vt kohtuotsus, Euroopa Liidu Kohus, SIA „SS“ vs. Valsts ieņēmumu dienests, C-175/20, ECLI:EU:C:2022:124, punkt 77.

⁷⁵ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 152.

⁷⁶ Sama kehtib ka nõusoleku tagasivõtmise kohta, vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 7 lõige 2.

⁷⁷ Vt isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendused 7, 42 ja 43. Isikuandmete kaitse üldmääruse III peatükis sätestatud läbipaistvuse põhimõte ja andmesubjektide õigused on veel üks näide normidest, mille eesmärk on tugevdada andmesubjektide kontrolli oma isikuandmete üle.

teise lubamatu mõjuta⁷⁸ kindlaks teha, kas võib toimuda töötlemine ning talle tuleb töötlemise kohta anda asjakohast teavet⁷⁹.

69. Euroopa Andmekaitsevenõukogu on varem märkinud, et sõna „vabatahtlik“ tähendab andmesubjektide jaoks tõeliselt vaba valikut ja kontrolli ning et IKÜMi kohaselt „kui andmesubjektile ei ole tõelist valikuvõimalust, kui ta tunneb sundi nõustuda või kui tal tuleb nõusoleku andmata jätmise korral taluda negatiivseid tagajärgi, on nõusolek kehtetu“⁸⁰. Nagu Euroopa Andmekaitsevenõukogu on korduvalt rõhutanud, saab nõusolek olla kehtiv üksnes juhul, kui andmesubjekt saab teha tõeliselt vaba valiku ning kui nõusoleku andmata jätmise ei too andmesubjektile kaasa pettuse, hirmutamise, sunni või märkimisväärsete negatiivsete tagajärgede ohtu. Nõusolek ei ole vabatahtlik, kui esineb mis tahes sunni- või survelement või puudub võimalus väljendada oma vaba tahet⁸¹.
70. IKÜMis on sätestatud mitu kriteeriumi, mida tuleks kasutada, et hinnata, kas andmete töötlemise kontekst ja asjaolud annavad andmesubjektidele piisava sõltumatuse selleks, et nende nõusolekut saaks pidada „vabatahtlikuks“. Nagu Euroopa Andmekaitsevenõukogu on selgitanud oma suunistes nõusoleku kohta, tuleb nõusoleku kehtivuse hindamisel peamise kriteeriumina arvesse võtta seda, kas nõusoleku andmata jätmise või tagasivõtmisega kaasneb andmesubjektile kahjulikke tagajärgi; kas andmesubjekti ja vastutava töötleja vahel esineb ebavõrdse jõusuhte olukord; kas kaupadele või teenustele juurdepääsuks on nõusolek nõutav ka siis, kui töötlemine ei ole lepingu täitmiseks vajalik ning kas andmesubjekt saab anda nõusoleku erinevateks töötlemistoiminguteks (üksikasjalikkus)⁸². Euroopa Liidu Kohus märkis *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuses ka, et need on peamised kaalutlused andmesubjekti nõusoleku kehtivuse kohta⁸³.
71. Konkreetse töötlemisolukorra puhul tuleb igal üksikjuhul eraldi kaaluda, kas kriteeriumid on täidetud. Vastutavad töötledjad peaksid suutma tõendada, et nõusolek anti vabatahtlikult. Kuigi kriteeriumid on omavahel seotud, tuleb igat kriteeriumit järgida ajal, mil andmesubjekt annab töötlemiseks nõusoleku. Näiteks kui vastutav töötledja võtab meetmeid mis tahes tingimuslikkuse vältimiseks, kuid nõusoleku andmata jätmise põhjustaks andmesubjektile kahjulikke tagajärgi, ei anta nõusolekut vabatahtlikult.

4.2.1.1 Sellise tasuta alternatiivi pakkumine, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami

72. Nagu eelmises jaotises kirjeldatud, peaks andmesubjektidel oma isikuandmete töötlemiseks nõusoleku andmisel olema tegelik ja tõeline valikuvabadus. Sellises kontekstis sõltub andmesubjekti valikuvabadus ka kasutajatele pakutavatest võimalustest.
73. **Käitumispõhise reklaami eesmärgil töötlemist hõlmavale teenusele (ainult) tasuta alternatiivi pakkumine ei tohiks olla vastutavate töötledjate vaikimisi valitud tegutsemisviis.** Vastupidi, käitumispõhise reklaamiga teenuse versioonile alternatiivi väljatöötamisel peaksid **vastutavad töötledjad kaaluma andmesubjektidele „samaväärse alternatiivi“ tasuta pakkumist**, nagu näiteks käesolevas jaotises allpool kirjeldatud tasuta alternatiiv, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami.

⁷⁸ Sellega seoses vt Euroopa Andmekaitsevenõukogu suunistes petuelementide kohta, võttes arvesse, et vastavalt suuniste punktis 3 märgitule, võivad „petuelemendid“ pärssida andmesubjekti võimet anda teadlik ja vabatahtlik nõusolek.

⁷⁹ Sellega seoses on teadlikku nõusolekut käsitlevas jaotises 4.2.2 esitatud kaalutlused asjakohased ja neid tuleks arvesse võtta.

⁸⁰ Euroopa Andmekaitsevenõukogu suunistes nõusoleku kohta, punkt 13.

⁸¹ Euroopa Andmekaitsevenõukogu suunistes nõusoleku kohta, punkt 24.

⁸² Euroopa Andmekaitsevenõukogu suunistes nõusoleku kohta, punktid 13–54.

⁸³ Euroopa Liidu Kohu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punktid 143–146.

74. **Kui vastutavad töötledjad otsustavad pakkuda andmesubjektidele „samaväärset“ tasulist alternatiivi, rõhutab Euroopa Andmekaitseenõukogu, et erilist tähelepanu tuleks pöörata käesolevas arvamuses (näiteks jaotistes 4.2.1.4.1 ja 4.2.1.4.2) esitatud aspektidele. Sellistel juhtudel peaksid vastutavad töötledjad kasutajatele tõelise valiku tagamiseks ning tasu maksmise ja käitumispõhise reklaami eesmärgil töötlemiseks nõusoleku andmise vahel binaarse valiku andmise vältimiseks kaaluma ka täiendava tasuta alternatiivi pakkumist („tasuta alternatiiv, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami“).**
75. See alternatiiv ei tohi hõlmata andmete töötlemist käitumispõhise reklaami eesmärgil ning see võib olla näiteks selline teenuse versioon, mis hõlmab teistsugust reklaamivormi, mille korral töödeldakse vähem isikuandmeid või ei töödeldaks isikuandmeid, näiteks kontekstipõhine või üldine reklaam või reklaam, mis põhineb andmesubjekti tehtud valikul huvipakkuvate teemade loetelust. See on seotud ka võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega, millele juhitakse tähelepanu jaotises 4.1: vastutavad töötledjad peaksid tagama, et töödeldaks ainult neid isikuandmeid, mis on vajalikud konkreetse reklaami esitamiseks. Vastutavad töötledjad peaksid igal juhul meeles pidama vajadust järgida asjaomasel juhul IKÜM artiklit 6 ning e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõiget 3.
76. Kuigi suured digiplatvormid ei ole kohustatud pakuma teenuseid alati tasuta, siis selle täiendava alternatiivi andmesubjektidele kättesaadavaks tegemine suurendab andmesubjektide valikuvabadust. Tänu sellele on vastutavatel töötledjatel lihtsam tõendada, et nõusolek on antud vabatahtlikult.
77. Euroopa Andmekaitseenõukogu hinnangul on käitumispõhise reklaamita tasuta alternatiivi pakkumine või mittepakkumine eriti oluline tegur, mida tuleb arvesse võtta hindamisel, kas andmesubjektidel on võimalik teha tõeliselt vaba valik ja seega, kas nõusolek on kehtiv. Nagu on märgitud vastuses komisjoni algatusele küpsiste lubamise kohta, peab Euroopa Andmekaitseenõukogu nõusoleku kehtivuse hindamisel muu hulgas oluliseks, kas kasutajale pakutakse peale jälgimistehnoloogia ja tasulise teenuse ka muud liiki teenust, näiteks sellist, mis hõlmab vähem sekkuvat reklaamivormi, ja kas andmesubjektidel on võimalik teha tõeliselt vaba valik⁸⁴.
78. Täiendavalt pakutud tasuta alternatiivil, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami, oleks oluline roll võimalike kahjulike tagajärgede kõrvaldamisel, vähendamisel või leevendamisel, nende kasutajatele kes jätavad nõusoleku andmata ja on seetõttu sunnitud teenusele juurdepääsu eest tasu maksma või ei saa teenust kasutada.
79. Peale selle, nagu Euroopa Andmekaitseenõukogu on varem märkinud, saab selgelt ebavõrdse jõusuhte puhul kasutada nõusolekut üksnes „erandlikel asjaoludel“ ja juhul, kui vastutav töötledja suudab kooskõlas vastutuse põhimõttega tõendada, et nõusoleku andmata jätmisega ei kaasne andmesubjektile mingeid negatiivseid tagajärgi, eelkõige, kui andmesubjektidele pakutakse alternatiivi, millel ei ole mingit negatiivset mõju⁸⁵. Käesoleva arvamuse kontekstis võiks selliseks alternatiiviks olla tasuta alternatiiv, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami.

⁸⁴ Euroopa Andmekaitseenõukogu vastus 13. detsembril 2023 vastu võetud komisjoni algatusele, mis käsitleb ettevõtjate vabatahtlikku lubadust teha küpsiste ja isikustatud reklaami valikute haldamine tarbijatele lihtsamaks, lisa lk 5: „Nõusoleku kehtivuse hindamisel peab Euroopa Andmekaitseenõukogu muu hulgas oluliseks, kas peale jälgimistehnoloogiat kasutava teenuse ja tasulise teenuse pakutakse ka muud liiki teenust, näiteks teenust, mis hõlmab privaatsust vähem rikkuvat reklaamivormi (nagu kontekstipõhine reklaam), ning kas andmesubjekt saab teha tõeliselt vaba valiku“.

⁸⁵ Euroopa Andmekaitseenõukogu suunised nõusoleku kohta, punkt 22 ja näide 5.

80. Nagu selgitatud käesoleva arvamuse jaotises 4.2.1.4 võib see, kas vastutavad töötajad pakuvad tasuta alternatiivi, mis ei hõlma käitumis põhist reklaami, olla oluline ka nõusoleku vabatahtliku andmise muude aspektide, näiteks tingimuslikkuse, hindamisel.
81. Kui andmesubjektidele esitatakse erinevaid valikuid, peaksid vastutavad töötajad tagama ka selle, et andmesubjektid mõistaksid täielikult, mida iga variant andmete töötlemise ja selle tagajärgede seisukohast kaasa toob. Sellega seoses on teadlikku nõusolekut käsitlevas jaotises 4.2.2 esitatud kaalutlused asjakohased ja neid tuleks arvesse võtta. Kasutajaliidese **ülesehituses peaksid selgelt kajastuma erinevad valikuvõimalused**, sest kooskõlas õigluse põhimõttega tuleks vältida eksitavat või manipuleerivat kujundust⁸⁶.
82. Samuti tuleb Euroopa Andmekaitse nõukogu meelde, et vastutavad töötajad, kes on digiturgude määruse kohaselt pääsuvalitsejad ja/või digiteenuste määruse kohaselt väga suured digiplatvormid, peaksid kasutaja jaoks alternatiivsete võimaluste väljatöötamisel võtma arvesse oma vastavaid nõudeid⁸⁷.

4.2.1.2 Kahjulikud tagajärjed

83. IKÜM põhjenduse 42 kohaselt saab nõusolekut lugeda vabatahtlikuks, kui andmesubjekt on tõeliselt vaba valik ja võimalus keelduda nõusoleku andmisest või see tagasi võtta ilma kahjulike tagajärgedeta, see tähendab ilma kahju kandmata⁸⁸. Vastutav töötaja peab tõendama, et nõusoleku andmisest saab keelduda või nõusoleku saab tagasi võtta, ilma et sellega kaasneks kahjulikke tagajärgi⁸⁹.
84. Kui andmesubjekt keeldub andmast nõusolekut andmete töötlemiseks käitumis põhise reklaami eesmärgil ja puuduvad muud tasuta alternatiivid, mis võimaldaksid tal samale teenusele juurde pääseda, kannaks andmesubjekt finantskulusid, sest ta peaks teenuse kasutamiseks tasu maksma. See oleks nii eriti juhul, kui eksisteerib seotuse efekt ja kasutajal on olnud võimalik teenust tasuta kasutada pikema aja jooksul.
85. Selleks et vältida kahjulikke tagajärgi IKÜM põhjenduse 42 tähenduses ja tagada, et andmesubjektidel on võimalus teha tõeliselt vaba valik, ei tohiks teenuse pakkumise viis⁹⁰ ja tasu (kui seda üldse on) olla sellised, mis mõjusalt pärsivad andmesubjektide vaba valiku tegemist, näiteks kallutades neid nõusolekut andma. Seetõttu ei tohiks kõnealune tasu olla ebasobivalt kõrge, nagu on selgitatud jaotises 4.2.1.4.2.

⁸⁶ Euroopa Andmekaitse nõukogu suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, punkt 70. Vt ka Euroopa Andmekaitse nõukogu suunised petuelementide kohta.

⁸⁷ Vt digiturgude määruse artikli 5 lõige 2. Lisaks sellele vt digiturgude määruse põhjendus 36: „Tagamaks et pääsuvalitsejad ei kahjusta ebaõiglaselt põhiplatvormiteenuste konkurentsile avatust, peaksid nad võimaldama lõppkasutajatel vabalt valida, kas nad on nõus selliste andmete töötlemise ja sisselogimise tavade kasutamise, pakkudes vähem isikustatud, kuid samaväärset alternatiivi ning ilma et põhiplatvormiteenuse või selle teatavate funktsioonide kasutamine sõltuks lõppkasutaja nõusolekust“. Digiturgude määruse põhjenduses 37 lisatakse: „Vähem isikustatud alternatiiv ei tohiks olla nõusoleku andnud lõppkasutajatele pakutava teenusega võrreldes erinev või halvema kvaliteediga, välja arvatud juhul, kui kvaliteedi halvenemine on vahetult tingitud sellest, et pääsuvalitseja ei ole võimeline selliseid isikuandmeid töötlemise või lõppkasutajaid teenusesse sisse logima“. Vt ka digiteenuste määruse artikkel 38: „[---] pakuvad soovitusüsteeme kasutavad väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite pakkujad iga oma soovitusüsteemi puhul vähemalt ühe võimaluse, mis ei põhine määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 4 määratletud profiilianalüüsil“.

⁸⁸ Euroopa Andmekaitse nõukogu suunised nõusoleku kohta, punktid 46–48. Vt ka punkt 24.

⁸⁹ Euroopa Andmekaitse nõukogu suunised nõusoleku kohta, punkt 46.

⁹⁰ Kuigi nõusolekut saab sageli anda ühe toiminguga, võib nõusoleku andmata jätmise nõuda andmesubjektilt pikema ja tülikama, tõenäoliselt edasiste andmetöötlustoimingutega seotud makseprotsessi läbimist.

86. Kui andmesubjekt keeldub nõusoleku andmisest või võtab nõusoleku tagasi ega maksa nõutud tasu, ei saa ta teenust kasutada ja see võib põhjustada andmesubjektile kahjulikke tagajärgi. Sellistel juhtudel võivad mitmesugused tegurid põhjustada andmesubjektile kahjulikke tagajärgi.
87. Andmesubjektid võivad kogeda kahjulikke tagajärgi, kui neil muutub võimatuks kasutada nende igapäevaellu kuuluvat olulist teenust. Nii võib see olla näiteks platvormi puhul, mida kasutatakse tavaliselt ja süstemaatiliselt muudest allikatest mitte nii hõlpsasti kättesaadava teabe levitamiseks, või platvormi puhul, mille kasutamine on vajalik juurdepääsuks teatavatele üksikisiku igapäevaেলuga seotud teenustele. See võib olla teave või teabevahetus, millest kasutajad oma igapäevaেলus sõltuvad, ja mis teeb platvormil mitteosalemise nende jaoks raskemaks. Seda liiki olukorrad võivad ulatuda olulistest üldise hädaolukorra teadetest kuni oma laste sotsiaalse tegevuse kohta teavet saavate vanemateni. Lisaks sellele võib platvorm olla peamine foorum avalikuks mõttevahetuseks poliitilistes, sotsiaalsetes, kultuurilistes ja majanduslikes küsimustes.
88. Samuti võib teatavate sotsiaalmeediateenuste kasutamine olla andmesubjektide ühiskondlikus elus osalemise seisukohast otsustava tähtsusega. Võttes arvesse tehnoloogia kiiret arengut ja asjaolu, et enamik inimesi omavad internetis kontosid, ei tohiks sotsiaalmeedia rolli andmesubjektide igapäevaেলus ja suhtluses alahinnata. Paljud andmesubjektid toetuvad neile platvormidele kui olulisele vahendile, et hoida kontakti inimestega, kellega nad füüsiliselt oma igapäevaেলus kokku ei puutu, näiteks sõprade ja/või perekonnaga. Võttes arvesse, et sotsiaalmeedia on eriti väärtuslik ja mugav alternatiiv igapäevasele näost-näku suhtlusele, võib sellele juurdepääsu puudumine avaldada olulist mõju mõne kasutaja emotsionaalsele ja psüühilisele heaolule. Eespool nimetatud juhtudel võivad andmesubjektid platvormil toimuvast sotsialiseerumisest välja jääda ja tunda, et on sotsiaalselt isoleeritud, eriti kui puudub sarnast kogemust pakkuv alternatiivne teenus mida kasutab andmesubjekti suhtlusringkond. Sama kehtib veebifoorumitel osalemise kohta. Andmesubjektid võivad nendel veebifoorumitel osalemise lõpetada, kuigi need moodustavad nüüd olulise osa veebipõhistest aruteludest.
89. Samuti võivad andmesubjektid kogeda kahjulikke tagajärgi, kui neile ei võimaldata tasu maksmata jätmise ja nõusoleku andmata jätmise tõttu juurdepääsu kutsealastele või tööhõiveplatvormidele. Täpsemalt võib see negatiivselt mõjutada nende võimalusi leida tööd või luua ja/või hoida erialalisi võrgustikke, nad võivad tunda end teenusele juurde pääsevate kasutajatega võrreldes ebasoodsamas olukorras olevana või mitte suutvana jälgida olulisi arenguid oma töövaldkondades.
90. Lisaks sellele võivad kahjulikud tagajärjed võimaliku **seotuse või võrguefektiga** suure digiplatvormi puhul esineda märksa tõenäolisemalt ja olla palju olulisemat laadi. Teenusele juurdepääsu andmisest keeldumise kahjulikud tagajärjed **võivad olla kasutajatele veelgi olulisemad selliste digiplatvormide korral, kus ei ole „nõustu või maksa“ mudeleid rakendatud kohe algusest, vaid on hiljem otsustatud need kasutusele võtta.**
91. **Võrguefekt** võib andmesubjektide jaoks teha raskemaks jätta teenusega liitumata nii, et sellega ei kaasne negatiivseid tagajärgi. See on eriti asjakohane kasutaja loodud sisule või kasutajatevahelisele suhtlusele tuginevate platvormide, näiteks videote või piltide jagamise platvormide ja suhtlusplatvormide puhul, nagu sotsiaalmeedia veebisaidid, tutvumisplatvormid, arutelufoorumid või suure hulga kasutajatega broneerimisplatvormid. Kui platvormil on suur kasutajabaas, võivad uued ja olemasolevad kasutajad leida, et selle konkreetse teenuse kaudu suhtlemine on vajalik ühinemiseks nende sõpru, perekonda või kolleege hõlmava digitaalse kogukonnaga või osalemiseks poliitilistes aruteludes või vestlustes. Teised võivad tunda, et nad peavad kasutama teenust kutsealases kontekstis või vanematena kasutama konkreetset veebisaiti oma laste kohta teabe saamiseks (näiteks vanemate gruppides laste sotsiaalsete tegevuste planeerimiseks). Platvormil suhtlemata jätmine või muu

teenuse valimine võib olla ebarealistlik, sest üksikisikutel on näiteks raske veenda oma sotsiaalseid, ametialaseid või poliitilisi ringkondi liikuma ühest teenusest mõnda teise, oma kasutajaid mitte jälgivasse teenusesse.

92. **Seotuse efekt** võib andmesubjektile samuti põhjustada kahjulikke tagajärgi. Kasutajaid, kes on platvormi juba mõnda aega kasutanud võivad olla juba rajanud oma veebipõhise esindatuse sellesse investeerimise teel, näiteks teiste kasutajatega kontaktloomise ja suhtlusega, sisuloomega, jälgijate ja laikide kogumisega jne. See efekt võimendub veelgi, kui kasutaja on platvormil veetnud palju aega, näiteks kui platvormi on pakutud juba pikemat aega. Kui sellistel kasutajatel palutakse teenuse kasutamise jätkamiseks maksta tasu või anda nõusolek oma isikuandmete töötlemiseks käitumispõhise reklaami eesmärgil, kuid nad keelduvad seda tegemast ja kaotavad juurdepääsu teenusele, on oht, et neil ei ole võimalik oma suhtlust, jälgijaid ja kontakte uuele platvormile üle viia ja/või nad võivad kaotada sisu ja teabe, mille nad on teenuse varasema kasutamise käigus koostanud või loonud. See võib hõlmata suurt hulka materjale, nagu isiklik suhtlus, kontaktandmete loetelud, otsinguajalugu, salvestatud eelistused, pildid, koondpaneelid, erinevad isikupärastatud andmebaasid jne. Meediaajagamise veebisaidil asuvale sisuloojale võib see põhjustada väga olulist ja potentsiaalselt korvamatut kahju võimaliku rahalise kahju vormis, loomeportfelli, mida sisulooja võib olla aastate jooksul platvormile rajanud, kaotuse ning jälgijate kaotusega.
93. Sellega seoses on oluline meelde tuletada andmesubjekti õiguste olulisust ja asjaolu, et vastutav töötleja peaks neid õigusi alati austama. Isegi juhul, kui andmesubjektil ei oleks enam juurdepääsu teenusele, peaks tal siiski olema õigus kasutada oma IKÜMist tulenevaid andmesubjekti õiguseid, näiteks õigust tutvuda oma isikuandmetega ja andmete ülekandmise õigust. Kui vastutav töötleja pakub andmesubjektile võimaluse nõusolek anda või keelduda, on ta kohustatud andmesubjekti nendest õigustest teavitama ning tagama, et võimalus neid õigusi kasutada säilib.
94. Kui esineb mõni eelmistes punktides kirjeldatud negatiivne tagajärg (loetelu ei ole ammendav), mõjutaks see, kui antakse valik ainult tasulise teenuse ja andmesubjekti nõusolekul põhineva käitumispõhise reklaami hõlmava teenuse vahel, andmesubjektide võimalust teha tõeliselt vaba valik ja keelduda nõusoleku andmisest kahjulike tagajärgedeta.
95. Eelöeldut silmas pidades tekivad kahjulikud tagajärjed tõenäoliselt siis, kui suured digiplatvormid kasutavad töötlemise jaoks nõusoleku saamiseks „nõustu või maksa“ mudelit. Nagu jaotises 4.2.1.1 märgitud, oleks sellel, kas vastutav töötleja pakub täiendavat tasuta alternatiivi, mis ei hõlma käitumispõhise reklaami, nõusoleku andmata jätnud kasutajate jaoks oluline roll teenusele juurdepääsu eest tasu maksmise tõttu või maksmisest keeldumise korral teenusele juurdepääsu puudumise tõttu tekkida võivate kahjulike tagajärgede kõrvaldamiseks, vähendamiseks või leevendamiseks.

4.2.1.3 Ebavõrdne jõusuhe

96. IKÜM põhjenduse 43 esimeses osas on märgitud, et andmesubjekti ja vastutava töötleja jõudude dünaamika on oluline selle hindamisel, kas andmesubjekti nõusolek anti vabatahtlikult:
- „Selle tagamiseks, et nõusolek on antud vabatahtlikult, ei tohiks nõusolek anda isikuandmete töötlemiseks kehtivat õiguslikku alust konkreetsel juhul, kui andmesubjekt ja vastutav töötleja on selgelt ebavõrdses olukorras, eriti juhul kui vastutav töötleja on avaliku sektori asutus, ning seega on ebatõenäoline, et nõusolek anti selle konkreetse olukorra kõigi asjaolude puhul vabatahtlikult. [---]“.*
97. Kuna „vabatahtlik“ tähendab, et andmesubjekt peab tegutsema sõltumatult, tuleb arvesse võtta vastutava töötleja positsiooni ja tema võimu andmesubjektide suhtes. Kui vastutava töötleja ja

andmesubjekti vahel on konkreetsetes olukorras selgelt ebavõrdne jõusuhe, võib andmesubjekt tunda, et ta on sunnitud tegema tema valikuvabadust mõjutava otsuse, mida ta muidu ei oleks teinud. Nagu eespool mainitud, selgitatakse IKÜM põhjenduses 43, et olukorras kus esineb selgelt ebavõrdne jõusuhe ei saa antud nõusolekut üldjuhul kasutada õigusliku alusena.

98. Nagu Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi on varem märkinud, saab selge ebavõrdse jõusuhte korral kasutada nõusolekut üksnes „erandlikel asjaoludel“ ja juhul, kui vastutav töötaja suudab kooskõlas vastutuse põhimõttega tõendada, et nõusoleku andmata jätmisega ei kaasne andmesubjektile mingeid negatiivseid tagajärgi, eelkõige, kui andmesubjektidele pakutakse alternatiivi, millel ei ole mingit negatiivset mõju⁹¹. Käesoleva arvamuse kontekstis võiks selliseks alternatiiviks olla pakkuda tasuta alternatiivi, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami (vt jaotis 4.2.1.1).
99. Kõik nõusolekut õigusliku alusena kasutavad vastutavad töötajad peavad hindama, kas nad on olukorras kus esineb selgelt ebavõrdne jõusuhe. Kui vastutav töötaja on käesolevas arvamuses määratletud „suur digiplatvorm“, võib selgelt ebavõrdne jõusuheolukorra kontrollimiseks arvesse võtta teatavaid aspekte. Mitu neist mitteammendavatest ja mittekumulatiivsetest teguritest on loetletud allpool. Mõni neist on asjakohasem teatavate vastutavate töötajate jaoks, teiste jaoks aga vähem. Neid tegureid tuleks igal üksikjuhul eraldi hinnata.
100. Esimene tegur, mis võib olla asjakohane, on **ettevõtja positsioon turul**. Sellega seoses võib meelde tuletada, et selgelt ebavõrdne jõusuhe võib olla ilmselgem kui vastutava töötaja ja andmesubjekti vahel on ametlik suhe, näiteks kui vastutav töötaja on avaliku sektori asutus või tööandja⁹². Kuid nagu Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi on varem märkinud, ei piirdu ebavõrdne jõusuhe avaliku sektori asutuste ja tööandjatega ning võib esineda ka muudes olukordades⁹³. Alati tuleks hinnata iga juhtumi tegelikke ja konkreetseid tegureid.
101. IKÜMis ei ole esitatud sõnaselgeid juhiseid selle kohta, kuidas võtta arvesse vastutava töötaja turupositsiooni hindamisel, kas esineb ebavõrdne jõusuhe. Euroopa Liidu Kohus märkis *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuses, et turgu valitsev seisund võib „panna andmesubjekti ja vastutava töötaja selgelt ebavõrdsesse olukorda“⁹⁴. Kohus märkis ka, et see on hindamisel „oluline tegur“⁹⁵.
102. Mõiste „turgu valitsev seisund“ on ELi konkurentsioiguses hästi juurdunud. Suurte digiplatvormide vastutavad töötajad võivad ettevõtja turgu valitseva seisundi kindlaksmääramisel kasutatud kaalutlusi pidada kasulikuks, kui hinnatakse, kas esineb selgelt ebavõrdne jõusuhe. Need kaalutlused hõlmavad asjaomase turu (näiteks tooteturu või geograafilise turu) määratlemist ning turuosa ja turule sisenemise või laienemise tõkete kindlakstegemist⁹⁶.
103. Lisaks sellele märkis kohtujurist oma ettepanekus kohtuasjas, et vastutav töötaja ei pea olema „turgu valitsevas seisundis“ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 102 tähenduses, selleks et IKÜMi⁹⁷

⁹¹ Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi suunised nõusoleku kohta, punkt 22 ja näide 5.

⁹² Vt ka Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi suunised nõusoleku kohta, jaotis 3.1.1.

⁹³ Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi suunised nõusoleku kohta, punkt 24.

⁹⁴ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 149.

⁹⁵ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 154.

⁹⁶ Asjaomase turu määratlemise üldine meetodika on esitatud komisjoni teatises C/2024/1645. Vt ka komisjoni teatis – Suunised komisjoni täitetegevuse prioriteetide kohta EÜ asutamislepingu artikli 82 kohaldamisel turgu valitsevate ettevõtjate kuritahtliku konkurentide tõrjuva tegevuse suhtes (2009/C 45/02), ELT C 45, 24.2.2009, lk 7–20, muudetud 2023. aastal (C/2023/1923, ELT C 116, 31.3.2023, lk 1–5).

⁹⁷ Kohtuasi C-252/21, kohtujurist Rantose ettepanek, esitatud 20. septembril 2022, ECLI:EU:C:2022:704, punkt 75.

täitmise seisukohast pidada tema turujõudu oluliseks. Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu jagab selles küsimuses kohtujuristi seisukohta.

104. Tuleb siiski meenutada, et Euroopa Liidu Kohus märkis, et andmesubjekti nõusoleku kehtivus tuleb kindlaks määrata IKÜM artikli 4 lõike 11 ja artikli 7 ning selle põhjenduste alusel. Lisaks sellele on kehtivat nõusolekut käsitlevate eeskirjade eesmärk tagada andmesubjektide sõltumatus ja valikuvabadus. Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu arvates peaksid vastutavad töötajad igal üksikjuhul eraldi hindama, kas andmesubjektide valikuvabadus on piiratud. Kuigi see on oluline hindamisel kas esineb ebavõrdne jõusuhe, ei määra see, kas vastutav töötaja on või ei ole „turgu valitsevas seisundis“, iseenesest nõusoleku kehtivust.
105. Eeltoodut arvestades võib järeldada, et konkreetse juhtumi asjaoludest olenevalt võib esineda olukordi, milles järelevalveasutused võivad teha järelduse selge ebavõrdse jõusuhte kohta IKÜMi tähenduses, ilma et oleks tuvastatud turgu valitsev seisund. Põhiküsimus on see, kas vastutava töötaja positsioon turul iseenesest või koos muude teguritega asetab andmesubjektid olukorda, milles nad kogevad, et nende jaoks ei ole saadaval muid realistlikke alternatiivseid teenuseid, nagu videojagamisplatvorme, töökoha otsimise portaale või teatavate kaupade ja teenuste ostmise ja müümise platvorme.
106. Üldisemalt, nagu on märgitud jaotises 4.1, peaks õigluse põhimõtte kohaselt olema ebavõrdne jõusuhe vastutava töötaja ja andmesubjekti suhetes üks peamisi argumente: ebavõrdset jõusuhet tuleks vältida või kui see ei ole võimalik, tuleks seda tunnistada ja sobivate vastumeetmete kaudu arvesse võtta⁹⁸. Selle eesmärk on tagada, et andmesubjekt saaks isikuandmete töötlemisega nõustudes teha tõeliselt vaba valiku.
107. Selge ebavõrdse jõusuhte olemasolu hindamiseks on asjakohased ka jaotises 4.2.1.2 esitatud kaalutlused. Nimelt on hindamisel, kas nõusolek on antud vabatahtlikult, „nõustu või maksa“ mudeleid rakendavate suurte digiplatvormide puhul omavahel tihedalt seotud „ebavõrdse jõusuhte“ ja „kahjulike tagajärgede“ kriteeriumid.
108. Eelkõige võib eespool kirjeldatud seotuse või võrguefekti olemasolu muuta muu teenuse valimise kasutaja jaoks raskemaks või ebarealistlikumaks. Kui platvormil on palju suurem kasutajabaas kui mis tahes muul asjakohasel alternatiivil või kui kasutaja on platvormi oluliselt investeerinud, võib kasutaja tunda, et ta on sunnitud platvormile tuginema. Sellistel juhtudel võib olla ebarealistlik muu teenuse valimine või oma sotsiaalse, ametialase või poliitilise ringkonna veenmine ühest teenusest mõnda teise liikuma. Lisaks sellele ja nagu eespool selgitatud, võib seotuse efektiga kaasneda, et populaarne või asjakohane sisu keskendub konkreetsele platvormile, mis võib samuti mõjutada ebavõrdset jõusuhet seoses uute sellisele sisule juurde pääseda soovivate kasutajatega.
109. Eriti ettevaatlik tuleb olla suure kasutajabaasi kogunud teenuste puhul, mis pakuvad oma teenuseid tasuta kõigile kasutajatele. Sellised teenused on võinud ligi tõmmata suure hulga kasutajaid, kellel puudub valmidus või suutlikkus tasu maksta ja kes kasutasid teenust, uskudes, et sellel ei ole neile rahalist mõju. Kasutajad võivad aja jooksul olla oma sõltuvust teenusest suurendanud muu hulgas seotuse ja võrguefekti tõttu. Kui selline teenus hakkab seejärel pakkuma kasutajatele valikut isikuandmete töötlemise ja tasu maksmise vahel, võib seda pidada kasutajate suhtes selgelt ebavõrdse jõusuhte ärakasutamise näiteks, sest kasutajatel puudub sellises olukorras tõenäoliselt vaba valik.

⁹⁸ Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, punkt 70.

110. Teine oluline tegur ebavõrdse jõusuhte hindamisel on see, mil määral andmesubjekt **osutatavale teenusele** tugineb. Andmesubjekti tõeliselt vaba valiku tegemise kogemus on piiratud, kui teenust peetakse oluliseks näiteks töökoha otsimiseks, juurdepääsuks andmesubjekti igapäevaeluks vajalikule teabele või avalikus mõttevahetuses osalemiseks⁹⁹.
111. Lisaks sellele tuleb arvesse võtta platvormi **sihtrühma või valdavalt kasutajaskonda**. Näiteks kui platvorm on teenuse kujunduse või turustamise kaudu peamiselt lastele suunatud või seda kasutavad valdavalt lapsed või muud haavatavad isikud, võib see kaasa tuua ka selgelt ebavõrdse jõusuhtevastutava töötleva ja andmesubjektide vahel¹⁰⁰.
112. Ülalpool on esitatud näited aspektidest, mis võivad tekitada olukorra, kus andmesubjekti ja vastutava töötleva vahelises suhtes esineb ebavõrdne jõusuhe.
113. Vastutav töötleva võib siiski väita, et andmesubjekte ei sunnita nõusolekut andma ega tasuma. Nad võivad otsustada teenust üldse mitte kasutada või kasutada muud teenust, mis ei töötle isikuandmeid vastutava töötleva samal viisil. Esiteks, eespool kirjeldatud aspektid võivad viia olukorrani, kus kasutajatel puudub tegelik praktiline võimalus keelduda teenuse kasutamisest. Teiseks, nagu on märgitud jaotises 4.2.1.4.1, märkis Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi oma suunistes nõusoleku kohta, et nõusolekut ei saa pidada vabatahtlikult antuks ainuüksi seetõttu, et on olemas muu sarnane teise vastutava töötleva teenus, mis ei hõlma nõusolekut isikuandmete töötlemiseks täiendavatel eesmärkidel¹⁰¹.

4.2.1.4 Tingimuslikkus

114. IKÜM artikli 7 lõike 4 kohaselt tuleb selle hindamisel, kas nõusolek anti vabatahtlikult, võimalikult suurel määral võtta arvesse asjaolu, kas andmesubjekt peab andma nõusoleku selliste andmete töötlemiseks, mis ei ole lepingu jaoks objektiivselt vajalikud,¹⁰² et saada juurdepääs teenusele¹⁰³.
115. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi on suunistes nõusoleku kohta märkinud, et vastutav töötleva võib väita, et ei ole tegemist tingimusliku teenusega,¹⁰⁴ sest ta pakub andmesubjektidele tõelise valikuvõimaluse, kui neil on võimalik valida kas teenus, millega kaasneb nõusoleku andmine isikuandmete kasutamiseks lisaeesmärkidel, või sama vastutava töötleva pakutav samaväärne teenus, millega ei kaasne taolise nõusoleku andmist, ja kui on olemas võimalus, et asjaomane vastutav töötleva osutab lepingulist teenust ilma andmesubjekti nõusolekuta kasutada andmeid muul eesmärgil.

⁹⁹ Sellistel juhtudel võib andmesubjekt tunda, et on sunnitud jälgimisega nõustuma. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi on varem märkinud, et nõusolek saab olla kehtiv üksnes juhul, kui puuduvad sundimise või surve elemendid, vt Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunistes nõusoleku kohta, punkt 24.

¹⁰⁰ Sellega seoses tuleb Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi meelde, et digiteenuste määrase kohaste digiplatvormide operaatorid ei tohiks esitada oma kasutajaliideses reklaami, mis põhineb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 4 määratletud profiilialalüüsil, mis kasutab teenusesaaja isikuandmeid, kui nad on mõistlikult kindlalt teadlikud sellest, et teenusesaaja on alaealine, vt digiteenuste määrase artikli 28 lõike 2.

¹⁰¹ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunistes nõusoleku kohta, punkt 38.

¹⁰² Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunistes 2/2019 isikuandmete töötlemise kohta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b alusel seoses andmesubjektidele internetipõhiste teenuste osutamisega, versioon 2.0, vastu võetud 8. oktoobril 2019 (edaspidi „Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunistes isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b kohta“), punktid 30–33.

¹⁰³ Vt selle kohta ka isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 43 ja Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunistes nõusoleku kohta, punktid 25–41.

¹⁰⁴ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunistes nõusoleku kohta, punkt 37.

116. Hiljuti märkis Euroopa Liidu Kohus *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuses, et kui andmetöötlustoimingud ei ole lepingu täitmiseks rangelt vajalikud, peab kasutajatel olema vabadus keelduda sellisteks töötlemistoiminguteks nõusoleku andmisest, ilma et nad peaksid täiesti loobuma teenuse kasutamisest¹⁰⁵. Sellega seoses mainitakse Euroopa Liidu Kohtu otsuses kohustust pakkuda „vajaduse korral sobiva tasu eest – samaväärset alternatiivi ilma andmetöötlustoiminguteta“¹⁰⁶.
117. Sellest Euroopa Liidu Kohtu seisukohast nähtub, et „nõustu või maksa“ mudelid ei ole põhimõtteliselt keelatud. Samas ei täpsustanud Euroopa Liidu Kohus väljendite „samaväärne alternatiiv“ ja „vajaduse korral sobiva tasu eest“ tähendust. Seetõttu soovib Euroopa Andmekaitsekoogu selgitada, et ta tõlgendab kohtuotsuse seda osa nii, et nõusolekut mitte anda otsustavatele andmesubjektidele tuleb pakkuda „samaväärset alternatiivi“. See võib vältida andmesubjektide sattumist olukorda, kus tingimuslikkus toob kaasa kehtetu nõusoleku. Vt selle kohta punkt 73.
118. Selles Euroopa Liidu Kohtu seisukohas käsitletakse aga peamiselt tingimuslikkuse aspekti. Vastutavad töötledjad peaksid tagama, et täidetud on kõik tingimused, selleks et nõusolek oleks vabatahtlikult antud ja üldiselt kehtiv. Seetõttu on alati vaja igal konkreetsel juhtumil eraldi hinnata, kas nõusolek on kehtiv.

4.2.1.4.1 „Samaväärse alternatiivi“ pakkumine

119. Euroopa Andmekaitsekoogu soovib esitada kriteeriumid, mis aitavad hinnata, kas teenuse alternatiivset versiooni saab käsitleda samaväärsena teenuse versiooniga, mida osutatakse käitumispõhise reklaamimise eesmärgil isikuandmete töötlemiseks tingimusel, et antakse nõusolek (edaspidi selles jaotises „**käitumispõhise reklaamiga versioon**“). Sellega seoses tõstis Euroopa Andmekaitsekoogu esile, et „mõlemad teenused peavad olema tõeliselt samaväärsed“¹⁰⁷.
120. Euroopa Andmekaitsekoogu märkis, et nõusolekut ei saa pidada vabatahtlikult antuks, kui vastutav töötledja väidab, et on olemas valik tema teenuse (mis hõlmab ka nõusoleku andmist isikuandmete kasutamiseks täiendavatel eesmärkidel) ja teise vastutava töötledja pakutava samaväärse teenuse vahel, sest sel juhul sõltuks valikuvabadus sellest, mida teevad teised turuosalised ja kas andmesubjekt peab teise vastutava töötledja teenuseid tõeliselt samaväärseteks¹⁰⁸. Käesoleva arvamuse kontekstis viidatakse seega **sama vastutava töötledja pakutava teenuse alternatiivsele versioonile**, mis ei hõlma nõusolekut isikuandmete töötlemiseks käitumispõhise reklaami eesmärgil (edaspidi selles jaotises „**alternatiivne versioon**“).
121. Kui alternatiivne versioon on käitumispõhise reklaamiga versioonist erinev ainult ulatuses, mis tuleneb sellest, et vastutav töötledja ei saa töödelda isikuandmeid käitumispõhise reklaami eesmärgil, võib seda põhimõtteliselt pidada samaväärseks.
122. Muudel juhtudel võib hinnang sõltuda sellest, kas alternatiivne versioon sisaldab olemuslikult samu aspekte ja funktsioone, kui võtta lähtepunktiks samu aspekte ja funktsioone sisaldav käitumispõhise

¹⁰⁵ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 150. Artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldatavust töötlemise õigusliku alusena käsitleva jaotise lõikes 102 märgib Euroopa Liidu Kohus, et isikupärastatud sisu pakkumine on „kasutajale kasulik“, kuid „ei näi olevat kasutajale veebipõhise suhtlusvõrgustiku teenuste pakkumiseks vajalik“, mistõttu neid teenuseid „võib talle vajaduse korral osutada samaväärse alternatiivina, mis ei hõlma sellist isikupärastamist, mistõttu isikupärastamine ei ole objektiivselt vältimatu, et saavutada eesmärk, mis on nende teenuste lahutamatu osa“.

¹⁰⁶ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 150.

¹⁰⁷ Euroopa Andmekaitsekoogu suunised nõusoleku kohta, punkt 37.

¹⁰⁸ Euroopa Andmekaitsekoogu suunised nõusoleku kohta, punkt 38.

reklaamiga versioon. Kuigi versioonid on samaväärsed, kui alternatiivsel versioonil on põhimõtteliselt samad omadused ja funktsioonid (funktsionaalne samaväärsus), ei pea alternatiivne versioon ja käitumispõhise reklaamiga versioon olema täiesti identsed.

123. Kui alternatiivne versioon ei ole võrreldes käitumispõhise reklaamiga versiooniga erineva või halvema kvaliteediga ning ühtegi funktsiooni ei ole blokeeritud (välja arvatud juhul, kui muudatused on otseselt tingitud sellest, et vastutav töötleja ei saa töödelda isikuandmeid eesmärkidel, milleks ta nõusolekut taotles),¹⁰⁹ võib alternatiivset versiooni tõenäoliselt pidada tõeliselt samaväärseks käitumispõhise reklaamiga versiooniga.
124. Mida enam erineb alternatiivne versioon käitumispõhise reklaamiga versioonist, seda vähem tõenäoline on alternatiivse versiooni pidamine tõeliselt samaväärseks, kuigi iga juhtumi puhul antakse hinnang eraldi.
125. Samaväärsusele, mis tähendab „sama väärtusega“, tuleb tähelepanu pöörata kahest aspektist. Ühest küljest, nagu eespool märgitud, kui alternatiivne versioon oleks madalama kvaliteediga või vähemate funktsioonidega kui käitumispõhise reklaamiga versioon, ei antaks kasutajatele tõeliselt vaba valiku võimalust.
126. Teisest küljest tuleks alternatiivsesse versiooni lisafunktsioonide lisamise võimalust hinnata ettevaatusega, sest teenuse eespool kirjeldatud versioonide vahel tuleb säilitada tõeline samaväärsus, nagu eespool kirjeldatud, ning kasutajatel peab olema võimalik teha tõeliselt vaba valik.
127. Oluline on, et Euroopa Liidu Kohus osutab samaväärse alternatiivse lahenduse pakkumisele „**ilma andmetöötlustoiminguteta**“,¹¹⁰ st andmetöötlustoiminguteta, mis tuginevad nõusolekule, kuid ei ole teenuse osutamiseks vajalikud. Seega, kui töötlemine käitumispõhise reklaami eesmärgil tugineb nõusolekule, kuid ei ole teenuse osutamiseks vajalik, tuleb see alternatiivsest versioonist välja jätta. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi soovib meelde tuletada, et nagu on märgitud käitumispõhise reklaami määratluses (jaotis 2.1.2), ei piirdu see andmesubjektile sellise reklaami näitamise, mis on isikustatud tema profiili alusel. Pigem on see seotud ka erinevate töötlemistoimingutega, mida vastutavad töötlejad teevad käitumispõhise reklaami eesmärgil, alates kasutajate esmakordsest jälgimisest sel eesmärgil. Seetõttu tuleks alternatiivsest versioonist põhimõtteliselt välja jätta ka töötlemistoimingud mida tehtaks eeltingimusena käitumispõhise reklaami eesmärgil töötlemiseks.¹¹¹
128. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi rõhutab siiski, et juhul kui vastutavad töötlejad teevad alternatiivse versiooni raames jälitustoiminguid muul eesmärgil kui käitumispõhise reklaami eesmärgil, näiteks turvalisuse eesmärgil, ei pea selliseid töötlemistoiminguid tingimata välja jätma, tingimusel et need vastavad täielikult IKÜMi nõuetele, sealhulgas vajadusele tugineda IKÜM artikli 6 ning e-privatsuse direktiivi artikli 5 lõike 3 kohasele asjaomasele õiguslikule alusele.
129. Lisaks sellele, nagu on rõhutatud jaotises 4.2.2 „Teadlik nõusolek“, on läbipaistvuse ja õigluse¹¹² põhimõtete ning läbipaistvuskohustuste järgimine äärmiselt oluline ka selle tagamiseks, et kasutajal

¹⁰⁹ Vt ka digiturgude määruse põhjendused 36 ja 37: digiturgude määramises antakse juhiseid teenuse samaväärsuse tingimuste kohta, märkides: „Vähem isikustatud alternatiiv ei tohiks olla nõusoleku andnud lõppkasutajatele pakutava teenusega võrreldes erinev või halvema kvaliteediga“. Kuigi digiturgude määrus on „vähem isikustatud“ alternatiivi olemuse suhtes neutraalne, on selles sätestatud põhimõtted käesoleva dokumendi kontekstis kasulikud. Vt ka jaotis 4.2.1.2 „Kahjulikud tagajärjed“.

¹¹⁰ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 150.

¹¹¹ Need etapid võivad hõlmata kasutaja käitumise jälgimist ja käitumispõhise reklaami jaoks vajalike isikuandmete kogumist.

¹¹² Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt a.

oleks tõeliselt vaba valikuvõimalus. Seetõttu peab kasutajal olema võimalik täielikult võrrelda kõiki vastutava töötaja pakutavaid alternatiivseid võimalusi. Kasutaja peaks mõistma, milline mõju on nõusoleku andmisel käitumispõhise reklaami eesmärgil töötlemiseks, mille tulemuseks on käitumispõhise reklaamiga versioon, ja milline mõju on alternatiivse versiooni valimisel. Kasutajal peaks samuti olema võimalik mõista oma valiku tagajärgi seoses sellega, milliseid töötlemistoiminguid iga juhtumi puhul tehakse ja millised on pakutavate alternatiivsete võimaluste üksikasjad.

4.2.1.4.2 „Vajaduse korral sobiva tasu eest“

130. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi soovib eelkõige meelde tuletada, et **isikuandmeid ei saa pidada kaubeldavaks kaubaks**¹¹³. Õigus andmekaitsele on muu hulgas sätestatud põhiõiguste harta artiklis 8 ning see on õigus, mis kehtib kõigile, olenemata maksimisest või varalisest seisundist.
131. Kui Euroopa Liidu Kohtu otsuse ingliskeelses versioonis on märgitud, et nõusoleku andmata jätnud kasutajatele võib kehtestada asjakohase tasu „if necessary“ (vajaduse korral), siis muudes keeleversioonides kasutatakse hindamise selle aspekti puhul erinevat terminoloogiat. Näiteks prantsuskeelses versioonis on kasutatud mõistet „le cas échéant“ ja saksakeelses versioonis mõistet „gegebenfalls“. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp leiab, et **tasu kehtestamise jaoks peaksid esinema teatud asjaolud**, arvestades nii võimalikke alternatiivse käitumispõhisele reklaamile mis hõlmavad vähemal hulgal isikuandmete töötlemist kui ka andmesubjektide olukorda. Selle kasuks räägivad **sõnad „necessary“ (vajalik) ja „appropriate“ (asjakohane)**, mida ei tohiks siiski tõlgendada nõudena, et tasu kehtestamine on „vajalik“ harta artikli 52 lõike 1 ja liidu andmekaitseõiguse tähenduses. Sellist sõnastust tuleks mõista viisil, mis on kooskõlas kohtuotsuse erinevate keelte versioonidega.
132. Teisisõnu peaksid **vastutavad töötajad igal üksikjuhul eraldi hindama, kas tasu on üldse asjakohane ja milline summa on konkreetses olukorras asjakohane, pidades silmas nii IKÜMist tulenevaid kehtiva nõusoleku nõudeid kui ka vajadust vältida olukorda, kus põhiõigus andmekaitsele muutuks funktsiooniks, mille kasutamise eest andmesubjektid peavad maksma, või erifunktsiooniks, mis on kättesaadav ainult rikastele või jõukatele.**
133. Kuigi Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuses ei täpsustata aspekte, millele asjakohasuse hindamisel tuleks tugineda, tuleb Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi meelde, et küsimus, mida kujutab endast kehtiv nõusolek, tuleb lahendada andmekaitseõiguse kohaselt. See tähendab, et **hindamisel, kas nõusolek on kehtiv, peaks põhinema andmekaitse põhimõtetele ja eesmärkidele, mida IKÜMiga püütakse saavutada.**
134. Kui vastutavad töötajad pakuvad tasulist teenust alternatiivina käitumispõhise reklaami hõlmavale teenusele, mis põhineb nõusolekut vajavate isikuandmete töötlemisel, peaksid nad muu hulgas **tagama, et tasu ei pärsiks andmesubjektide otsust nõusoleku andmata jätmise kohta ega paneks neid tundma, et nad on sunnitud nõusoleku andma.** Vastutavad töötajad peaksid hindama, kas nad pakuvad andmesubjektidele **tõeliselt vaba valikut ega kalluta andmesubjekte nõusoleku andmise poole.** Tasu kehtestamisel tuleks austada andmesubjektide **sõltumatust** ja andmesubjektidel peaks olema tõeliselt vaba valikuvõimalus, kas anda nõusolek või mitte. Vastutavad töötajad peaksid hindama, kas nende teenuse tasulise versiooni eest makstav tasu võimaldab andmesubjektidel anda kehtiva nõusoleku oma isikuandmete töötlemiseks käitumispõhise reklaami sisaldava versiooni korral.

¹¹³ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunised isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b kohta, punkt 54; direktiivi 2019/770 põhjendus 24.

135. Selle kindlaksmääramisel, kas tasu võib pärssida andmesubjekti otsust anda nõusolek, peaksid vastutavad töötajad pöörama erilist tähelepanu IKÜM artiklis 5 sätestatud andmekaitse põhimõtetele. Konkreetse juhu jaoks asjakohase tasu kindlaksmääramisel peaks juhtpõhimõtteks olema **õiglus**¹¹⁴. Andmesubjektidele täiendavate valikuvõimaluste pakkumine, nagu on kirjeldatud jaotises 4.2.1.1, lihtsustab nõusoleku andmata jätnud kasutajatele teenusele juurdepääsu eest kehtestatud tasu õigluse põhjendamist nende kasutajate suurema valikuvabadusega.
136. Sellega seoses on kesksel kohal IKÜM artikli 5 lõikes 2 sätestatud **vastutuse põhimõte**. Ettevõtjatel on vabadus kehtestada oma hinnad ja valida oma tulumudelite struktuur, kuid see õigus peaks olema tasakaalus üksikisikute põhiõigusega oma isikuandmete kaitsele. Vastutuse põhimõte tähendab, et vastutavad töötajad on käitumispõhist reklaami mitte hõlmavale teenuse versioonile juurdepääsu eest tasu võtmise korral kohustatud tagama ja dokumenteerima sellele nõusoleku andmise vabatahtlikkuse. Vastutavad töötajad peaksid dokumenteerima oma valikuvariandid ja konkreetse tasu asjakohasuse hinnangu, näitamaks, et selles olukorras tasu kehtestamine tegelikult ei kahjusta võimalust anda vabatahtlik nõusolek.
137. Nagu on märgitud punktis 32, **on järelevalveasutuste ülesanne tagada IKÜMi, sealhulgas kehtiva nõusoleku nõuete kohaldamine**. See võib olla seotud ka mis tahes tasu mõjuga andmesubjektide valikuvabadusele. Kuigi tasu suuruse määravad kindlaks vastutavad töötajad, võivad järelevalveasutused sekkuda ja võtta parandusmeetmeid, kui nad leiavad, et nõusolek ei ole antud vabatahtlikult või et vastutuse põhimõtet ei ole järgitud. Sellega seoses on nad pädevad läbi vaatama või hindama vastutavate töötajate tehtud asjakohasuse hindamist. Järelevalveasutuste ülesanne on kindlaks teha, millises ulatuses on asjakohane seda küsimust uurida¹¹⁵.
138. Euroopa Andmekaitsekoostöö rühutab, et IKÜMi täitmise tagamine on järelevalveasutuste ülesanne. Nõusoleku kehtivuse ja vabatahtlikkuse hindamine ei ole ülesanne, mida saab allhankena tellida. On siiski palju olukordi, kus järelevalveasutustel võib kooskõlas ELi lepingu artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõttega olla kasulik konsulteerida muude õigusvaldkondade asutustega, sealhulgas eelkõige tarbijakaitse- ja konkurentsiasutustega, nagu Euroopa Liidu Kohus hiljuti rõhutas¹¹⁶. Vajaduse korral võivad järelevalveasutused oma ülesannete täitmisel otsustada selliste asutustega konsulteerida. Konsulteerimine selliste asutustega võib olla seadusest tulenevalt kohustuslik, kui järelevalveasutused kohaldavad või tõlgendavad liidu õiguse valdkondi, mis kuuluvad teiste asutuste järelevalve alla.

4.2.1.5 Üksikasjalikkus

139. Teine nõusoleku vabatahtlikku andmist puudutav tingimus on seotud üksikasjalikkusega. Üksikasjalikkus on oluline tegur selle hindamisel, kas eesmärgid on piisavalt eraldatud. Kui andmesubjektile esitatakse „nõustu või maksa“ mudel, peaks tal olema vabadus valida konkreetne eesmärk (konkreetsed eesmärgid), millega ta nõustub, selle asemel, et anda nõusolek korraga mitmele töötlemise eesmärgile. Üksikasjalikkusele IKÜMi tähenduses viidatakse IKÜM põhjenduses 43, milles

¹¹⁴ Vt selle kohta Euroopa Andmekaitsekoostöö suunised lõimitud ja vaikimisi andmekaitse kohta, versioon 2.0, punkt 70.

¹¹⁵ Vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 1 punkt f, mis on asjakohane ka *ex officio* uurimiste puhul.

¹¹⁶ Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 53. „Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale peavad liikmesriigid, sealhulgas nende haldusasutused, ELi õigusega hõlmatud valdkondades selle põhimõtte kohaselt üksteist aluslepingutest tulenevate ülesannete täitmisel austama ja abistama, võtma kõik sobivad meetmed, et tagada eelkõige liidu institutsioonide õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmine, ning hoiduma kõigist meetmetest, mis võiksid ohustada liidu eesmärkide saavutamist“.

selgitatakse, et eeldatakse, et nõusolek ei ole antud vabatahtlikult, kui nõusoleku küsimine ei võimalda andmesubjektidel anda eraldi nõusolekut erinevatel eesmärkidel töötlemiseks¹¹⁷. Üksikasjalikkus on tihedalt seotud nõudega, et nõusolek peab olema konkreetne, nagu on täpsemalt kirjeldatud jaotises 4.2.3¹¹⁸. Nagu Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp on varem märkinud: „Kui andmeid töödeldakse mitmel eesmärgil, on kehtiva nõusoleku tingimuste täitmiseks lahendus üksikasjalikkus, st nende eesmärkide eraldamine ja nõusoleku hankimine iga eesmärgi jaoks“¹¹⁹.

140. Erilist tähelepanu väärivad nõusoleku üksikasjalikkus seoses suurte digiplatvormide käitumispõhise reklaamiga, sest keerukas dünaamika kujutab endast märkimisväärsed probleeme. Sellega seoses tuleks märkida, et käitumispõhise reklaami rakendavad digiplatvormid kasutavad tehniliselt arenenud taristut, mis on sageli osa digitaalsest ökosüsteemist, kus mitmeid erinevatest allikatest pärit andmepunkte tõenäoliselt kombineeritakse, analüüsitakse ja võidakse reaalajas müüa enampakkumisel. Seda erinevat dünaamikat arvesse võttes ei saa vastutavad töötajad esitada andmesubjektidele üldist nõusolekut mitmel erineval eesmärgil, näiteks sisu isikustamine, reklaamide isikustamine, teenuste arendamine, teenuse täiustamine, sihtrühma mõõtmine. Sellega seoses tuletab Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp meelde, et andmesubjektidel peaks olema vabadus valida, millist eesmärki ta aktsepteerib, selle asemel et seista silmitsi mitut eesmärki hõlmava ühe nõusolekutaotlusega. Sellega seoses tuleks rõhutada teenuse funktsionaalsusega seotud eesmärkide eristamist käitumispõhise reklaamiga seotud eesmärkidest ja asjakohastest töötlemistoimingutest¹²⁰. Käesoleval juhul on asjakohased ka punktides 4.2.2 ja 4.2.3 teadliku ja konkreetse nõusoleku kohta esitatud kaalutlused.

4.2.2 Teadlik nõusolek

141. Selgesõnaline viide teadlikule nõusolekule on esitatud IKÜM põhjenduses 42: „Teadliku nõusoleku andmiseks peaks andmesubjekt olema teadlik vähemalt sellest, kes on vastutav töötleja ja milleks kavatsetakse isikuandmeid töödelda“.
142. Andmesubjektide **teavitamine enne nõusoleku saamist** on oluline, et nad saaksid teha teadlikke otsuseid ja mõista, millega nad nõustuvad. Kui vastutav töötleja ei esita kättesaadavat teavet, on kasutaja kontroll olukorra üle näiv ja nõusolek on kehtetu.
143. Seetõttu on vaja andmesubjekti teavitada teatud olulistest aspektidest tõelise valiku tegemiseks. Sõltuvalt kontekstist võib olla vaja rohkem teavet, et võimaldada andmesubjektidel **asjaomaseid töötlemistoiminguid tegelikult mõista**¹²¹.

¹¹⁷ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 32 on märgitud: „Nõusolek peaks hõlmama kõiki samal eesmärgil või samadel eesmärkidel tehtavaid isikuandmete töötlemise toiminguid. Kui töötlemisel on mitu eesmärki, tuleks nõusolek anda kõigi nende kohta“.

¹¹⁸ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp suunised nõusoleku kohta, punktid 42 ja 55.

¹¹⁹ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp suunised nõusoleku kohta, punkt 44.

¹²⁰ Selline eesmärk võib hõlmata ka reklaami eesmärgiga olemuslikult seotud tehnilisi töötlemistoiminguid, nagu sageduse piiramine või reklaamikampaaniate tõhususe mõõtmine. Vt Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp vastus komisjoni algatusele, mis käsitleb ettevõtjate vabatahtlikku lubadust teha küpsiste ja isikustatud reklaami valikute haldamine tarbijatele lihtsamaks, lisa lk 7.

¹²¹ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp märgib, et Euroopa Liidu Kohus tegi otsuse, milles täpsustab, et teave „peab võimaldama andmesubjektidel hõlpsasti kindlaks teha mis tahes nõusoleku tagajärjed“ ja „tagama, et antud on teadlik nõusolek“. Kohtuotsus, Euroopa Liidu Kohus, 11. november 2020, Orange Rumeenia vs. Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal (ANSPDCP), C-61/19, ECLI:EU:C:2020:901, punkt 40.

144. Kuna teadliku nõusoleku tingimus on seotud ka selliste üldpõhimõtetega nagu läbipaistvus, õiglus ja vastutus, tuleb „nõustu või maksa“ mudelite hindamisel neid põhimõtteid arvesse võtta (vt jaotis 4.1). Peale selle puudutavad teadliku ja konkreetse nõusoleku tingimused andmesubjektile esitatava teabe taset ja kvaliteeti, mistõttu tuleks käesoleva arvamuse jaotisi 4.2.2 ja 4.2.3 käsitada üksteist täiendavatena.

4.2.2.1 Nõuded sisu kohta, et nõusolek oleks teadlik

145. „Nõustu või maksa“ mudelite kontekstis peaksid suured digiplatvormid määrama kindlaks, millist teavet tuleks andmesubjektidele anda nende isikuandmete käitumispõhise reklaami eesmärgil töötlemise kohta. Üldiselt on vastutavad töötlejad vastutuse põhimõtte kohaselt kohustatud koostama ja dokumenteerima teabe töötlemise korra, mis võimaldab andmesubjektidel täielikult ja selgelt mõista oma võimalike valikute väärtust, ulatust ja tagajärgi.

146. IKÜM põhjenduses 42 kasutatakse mõistet „vähemalt“ ega esitata andmesubjektile teadliku nõusoleku tagamiseks edastatava teabe ammendavat loetelu. Vastutava töötleja identiteet ja töötlemistoimingute eesmärkide kirjeldus kujutavad endast miinimumnõudeid. Selliseid nõudeid kohandatakse igal üksikjuhul eraldi, sõltuvalt vastutava töötleja kavandatud töötlemistoimingutest¹²².

147. Sõnastusega „andmesubjekt peaks olema teadlik“ kehtestatakse vastutavate töötlejate kohustus tagada, et kasutajad mõistaksid, millist isikuandmete töötlemist vastutav töötleja teeb, kui kasutaja alustab teenuse kasutamist. See hõlmab kohustust teavitada kasutajaid taustal toimuvatest töötlemistoimingutest, millest nad ei pruugi olla teadlikud. Kui asjakohast teavet ei esitata, võib tekkida teabe asümmeetria ja andmesubjektid ei pruugi olla võimelised ette nägema, kuidas nende isikuandmeid töödeldakse¹²³. Suured digiplatvormid peaksid tagama, et andmesubjektidel on selge arusaam töötlemistoimingutest ja neid mõjutavatest muutustest, näiteks juhul, kui selline platvorm läheb üle „nõustu või maksa“ mudelile.

148. Käitumispõhise reklaami puhul on oluline anda piisavalt üksikasjalikku teavet, et andmesubjektid mõistaksid, milliste teenuse aspektidega nad nõustuvad, säilitades samas võimaluse mitte nõustuda muude aspektidega. Töötlemise eri eesmärgi eristada võimaldava üksikasjaliku teabe esitamine andmesubjektidele on nõue, et nõusolekut saaks pidada kehtivaks. Sellega seoses ei tohiks suured digiplatvormid küsida andmesubjektidelt nõusolekut nõuetekohaselt määratlemata või mitmeti mõistetavateks töötlemistoiminguteks. Näiteks peaks andmesubjektile olema selge, millistel eesmärkidel nende andmeid kogutakse, milliseid andmeid igal eesmärgil kogutakse ja miks¹²⁴. Suured digiplatvormid ei tohiks määratleda töötlemistoimingu eesmärki nii umbmääraselt, et andmesubjekt ei saa aru oma valiku tagajärgedest (näiteks „kaubanduslikud eesmärgid“ või „isikustamine“). Sellega seoses on asjakohased ka jaotises 4.2.3 esitatud konkreetse nõusoleku nõuete kaalutlused .

149. Suured digiplatvormid peaksid ausalt ja täielikult kirjeldama nõusoleku küsimise eesmärki. Näiteks ei tohi suured digiplatvormid töötlemise eesmärgi kirjeldamisel piirduda üksnes eelistega, mida

¹²² Esitatava teabe minimaalne sisu, et nõusolek oleks „teadlik“, vt Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunised nõusoleku kohta, jaotis 3.3.1.

¹²³ Sellega seoses märgib Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp, et ebaausate kaubandustavade direktiivi (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul, ELT C 526, 29.12.2021, lk 1–129) artikli 7 lõigetega 1 ja 2 kehtestatakse ettevõtjate kohustus esitada kogu teave, mida keskmine tarbija vajab teadliku otsuse tegemiseks.

¹²⁴ Esitatava teabe minimaalne sisu, et nõusolek oleks „teadlik“, vt Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunised nõusoleku kohta, punktid 64 ja 65.

töötlemine andmesubjektidele annab (näiteks isiklikum kogemus), kui selline töötlemine toob neile kaasa ka muid tagajärgi (näiteks profiilialalüüs, sekkuv jälgimine jne).

150. „Nõustu või maksa“ mudelite puhul peavad andmesubjektidele esitatud valikud olema kooskõlas neile esitatud teabega. Andmesubjektile peab olema selge, mille eest täpselt nad hakkavad tasu maksuma ja kuidas see mõjutab asjaomast andmetöötlust. Kui iga variandi puhul esitatakse teave vastutava töötleja ärimudelite kohta, ei tohiks selline teave asendada teavet isikuandmete töötlemise kohta.
151. Lisaks sellele kuulub käitumispõhise reklaami juurde kindlasti andmesubjekti veebitegevuse profiilialalüüs ja sageli ka andmesubjektilt kaudselt saadud isikuandmete kasutamine. Profiilialalüüs koosneb sageli läbipaistmatust suhtlusest ja andmevahetusest vastutava töötleja ja kolmandate isikute vahel. Selline läbipaistmatus võib esineda näiteks platvormisisesest ja -välisest andmete ristkasutamisel. Suured digiplatvormid võivad töödelda isikuandmeid, mis on profiilialalüüsi eesmärgil kogutud nii platvormil kui ka väljaspool platvormi. Vastutavate töötlejate ülesanne on tagada, et andmesubjektid mõistaksid profiilialalüüsiks kasutatavaid meetodeid¹²⁵. Sellega seoses on IKÜM põhjenduses 60 märgitud, et profiilialalüüsi kohta teabe andmine on osa vastutava töötleja läbipaistvuskohustusest, mis tuleneb IKÜM artikli 5 lõike 1 punktist a.
152. Vastutavad töötlejad peaksid esitama asjakohast teavet nende pakutava teenuse iga versiooni kohta, sealhulgas juhul, kui ühe või mitme versiooni puhul ei ole vaja nõusolekut isikuandmete töötlemiseks käitumispõhise reklaami eesmärgil. See kehtib ka tasuta alternatiivi kohta, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami (vt jaotis 4.2.1.1). Vastutav töötleja peaks läbipaistvalt esitama õigusliku aluse, millele ta tugineb andmesubjektide isikuandmete töötlemisel iga variandi puhul.
153. Suured digiplatvormid peaksid andmesubjektidele teabe andmisel kaaluma eelkõige järgmist:
 - asjakohasel juhul teave isikuandmete vastuvõtjate või vastuvõtjate kategooriate kohta;
 - asjakohasel juhul teave selle kohta, et vastutav töötleja kavatseb edastada isikuandmed kolmandasse riiki, ja isikuandmete säilitamise ajavahemik;
 - vastutava töötleja säilitatavate andmete kogumine ja töötlemine olenemata sellest, kas andmesubjekt otsustab käitumispõhise reklaamiga nõustuda;
 - andmesubjekti õigus oma nõusolek igal ajal tagasi võtta ja selle tagajärgedest keelduda ning
 - andmete kombineerimine või ristkasutamine, st kas ja millises ulatuses ühendatakse andmeid (sama vastutava töötleja) muude teenuste kogutud andmetega ja teiste vastutavate töötlejate kogutud andmetega.

4.2.2.2 Kuidas teavet esitada?

4.2.2.2.1 Teavevahetuse aeg ja esitamine

154. Suured digiplatvormid peaksid täieliku teabe esitama enne käitumispõhise reklaami eesmärgil andmete töötlemise alustamist. Näiteks võivad nad esitada lühikokkuvõtte kõigi „nõustu või maksa“ mudelis pakutud variantide erinevustest ning seejärel esitada valikute kaupa eristatavate eraldi nuppude abil täieliku ja üksikasjaliku teabe iga variandi kohta.

¹²⁵ Artikli 29 tööühm. Suunised automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilialalüüsi kohta määruse 2016/679 kohaldamisel, WP 251 rev. 1, vastu võetud 3. oktoobril 2017, viimati muudetud ja muudatused vastu võetud 6. veebruaril 2018 (edaspidi „artikli 29 tööühma suunised automatiseeritud üksikotsuste tegemise kohta“), mille Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi kiitis heaks 25. mail 2018, lk 9.

155. Euroopa Andmekaitsekoostöösuunistes petuelementide kohta on esitatud asjakohased soovitusel andmesubjektidele teabe edastamise viisi kindlaksmääramiseks¹²⁶. Lisaks sellele tuleks andmesubjektidele anda piisavalt aega saadud teabest aru saamiseks¹²⁷.

4.2.2.2 Läbipaistvusnõuded

156. „Nõustu või maksa“ mudelit rakendavad suured digiplatvormid peaksid arvesse võtma IKÜMi kohaseid suuniseid läbipaistvuse kohta¹²⁸.
157. Teabe esitamiseks kasutatava keele andmesubjektidele kohandamisega seoses nõutakse vastutavalt töötlejalt, et keelekasutus peab olema „kokkuvõtlik“ ning „selge ja lihtne“¹²⁹. See tähendab, et teave tuleks esitada sihtrühmale selgel ja arusaadaval viisil.
158. Nende läbipaistvusnõuete täitmiseks peaks vastutav töötleja hindama, millist sihtrühma ta teenindab. Pärast sihtrühma kindlakstegemist peaksid vastutavad töötlejad kindlaks määrama asjakohase keele ja suhtlusviisi. Sellega peaksid nad tagama, et sihtrühm saab teenusest aru ja mõistab, kuidas teenuse kasutamine mõjutab nende isikuandmeid.
159. Kasutatud sõnastuses tuleb selgelt märkida andmesubjekti valiku tagajärjed tema isikuandmete töötlemisele¹³⁰. Näiteks peab vastutav töötleja andmesubjektile selgitama nii seda, et tema valik määrab, kas talle reklaami näidatakse või mitte, kui ka seda, et tema valik määrab, kas ja millises ulatuses vastutav töötleja töötleb isikuandmeid käitumispõhise reklaami eesmärgil.
160. Vastutavad töötlejad võivad kasutada erinevaid kanaleid teabe jagamiseks olenevalt pakutava digiplatvormi liigist. Näiteks võib andmesubjektidele anda teavet alternatiivide erinevusi selgitavate videote abil või teenuse eri variantide näiteid esitavate interaktiivsete lehekülgede abil. Vastutavad töötlejad võivad kõige sobivama kanali kindlakstegemiseks kaaluda kasutajatel katsetamist.

4.2.3 Konkreetne nõusolek

161. IKÜM artikli 6 lõike 1 punktis a on sätestatud, et nõusolek tuleb anda „ühel või mitmel konkreetsel“ eesmärgil. Nõue, et nõusolek peab olema „konkreetne“, on tihedalt seotud ka nõusoleku „teadlikkuse“ ja „üksikasjalikkuse“ nõudega. Selleks et nõusolek oleks konkreetne, peaksid suured digiplatvormid määratlema konkreetse, selge ja õiguspärase eesmärgi nende töötlemistoimingute jaoks, milleks nad nõusolekut küsivad ning andma andmesubjektidele selliste töötlemistoimingute kohta piisavat teavet¹³¹. Vältida tuleb eesmärkide laiendamist või hägustamist (nn „funktsioonide laienemine“), sest see kahjustaks eesmärgi piiritlemise põhimõtet ja oleks sellega vastuolus¹³².
162. Arvestades käitumispõhise reklaamiga seotud andmetöötlustoimingute keerukat süsteemi, peaksid suured digiplatvormid täpselt määratlema ja piiritlema oma töötlemistoimingute eesmärgid. Vastutav

¹²⁶ Euroopa Andmekaitsekoostöösuunistes petuelementide kohta.

¹²⁷ Vt selle kohta ka Euroopa Andmekaitsekoostöösuunistes petuelementide kohta, punktid 43–48.

¹²⁸ Artikli 29 töörühm. Suunised määruse 2016/679 kohase läbipaistvuse kohta, WP 260 rev. 01, vastu võetud 29. novembril 2017, viimati muudetud ja muudatused vastu võetud 11. aprillil 2018 (edaspidi „artikli 29 töörühma suunised läbipaistvuse kohta“), mille Euroopa Andmekaitsekoostöösuunistes kiitis heaks 25. mail 2018.

¹²⁹ Artikli 29 töörühma suunistes läbipaistvuse kohta (punkt 13) on märgitud: „Tõlge ühte või mitmesse muusse keelde tuleks esitada siis, kui vastutava töötleja sihtrühmaks on neid keeli kõnelevad andmesubjektid“.

¹³⁰ Euroopa Andmekaitsekoostöösuunistes nõusoleku kohta, punkt 70.

¹³¹ Vt ka põhjendust 28, mille kohaselt eesmärgid „tuleks kindlaks määrata andmete kogumise ajal“. Euroopa Andmekaitsekoostöösuunistes nõusoleku kohta, punkt 56.

¹³² Euroopa Andmekaitsekoostöösuunistes nõusoleku kohta, punkt 56.

töötleva peab esitama käitumispõhise reklaami eesmärgid, et kasutaja saaks aru, millised töötlemistoimingud igal eesmärgil toimuvad, ja suudaks otsustada, kas anda nõusolek¹³³.

163. Suured digiplatvormid peaksid igal üksikjuhul eraldi hindama ja dokumenteerima, kas käitumispõhise reklaami pakkumine tähendab isikuandmete töötlemist erinevatel eesmärkidel ja küsima eraldi nõusolekuid nendeks eesmärkideks¹³⁴. Seevastu tehniliste protsesside jaoks, mis võivad olla ühe eesmärgiga lahutamatu seotud, ei pruugi nõuda eraldi nõusolekuid¹³⁵. Arvesse tuleks võtta ka jaotistes 4.2.1.5 (üksikasjalikkus) ja 4.2.2 (teadlik nõusolek) esitatud kaalutlusi.

4.2.4 Ühemõtteline tahteavaldus

164. Selleks, et nõusolek oleks IKÜM artikli 4 lõike 11 mõistes kehtiv, peab see olema muu hulgas ühemõtteline „andmesubjekti tahteavaldus“ või „selge nõusolekut väljendav tegevus“, mis näitab nõusolekut teda puudutavate isikuandmete töötlemiseks¹³⁶. Seega peab olema ilmne, et andmesubjekt on andnud nõusoleku konkreetseks andmetöötluseks¹³⁷.
165. Vastutavad töötlevad peaksid hoolikalt kavandama andmesubjektidelt nõusoleku küsimise viisi, eelkõige juhul, kui nad kavatsevad küsida nõusolekut muul kui käitumispõhise reklaami eesmärgil (näiteks teenuse täiustamine või sisu isikustamine). Üldiselt ei saa asuda seisukohale, et andmesubjektid nõustuvad ühemõtteliselt kõigi eesmärkidega üheainsa toimingu kaudu; asjakohane oleks, et andmesubjektid saaksid väljendada eelistusi üksikasjalikumalt.
166. „Nõustu või maksa“ mudelite puhul palutakse kasutajatel anda nõusolek teatavateks töötlemistoiminguteks, mis annaks neile tasuta juurdepääsu teenusele. Kui kasutaja annab nõusoleku teenusele tasuta juurdepääsu võimaldavateks töötlemistoiminguteks, tuleks seda pidada nõusolekuks ainult nende töötlemistoimingutega, pidades silmas nõudeid, mille kohaselt peab nõusolek olema „konkreetne“. Selleks et nõusolekut saaks käsitada muudel eesmärkidel selgelt antud nõusolekuna, peaks kasutaja need eesmärgid aktiivselt valima.
167. Teine ühemõttelise tahteavalduse oluline aspekt on see, et kasutaja ei puutu kokku petuelementidega ja et erinevad valikud on esitatud võrdset. Sellega seoses tuletab Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm meelde ka oma suuniseid petuelementide kohta¹³⁸.
168. „Nõustu või maksa“ mudelite puhul on näiteks oluline meeles pidada, et kui vastutavad töötlevad annavad kahemõttelist teavet, võib see kasutajaid nõusoleku andmisel eksitada. Nii on see juhul, kui

¹³³ Vt artikli 29 töörühma arvamus 3/2013 eesmärgi piiritlemise kohta (WP 203), lk 16: „Neil põhjustel ei vasta eesmärk, mis on ebamäärane või üldine – nagu kasutajakogemuse parandamine, turundus, IT-turve või tulevased teadusuuringud – ilma täpsustamata tavaliselt kriteeriumile „konkreetne““.

¹³⁴ Vt näiteks Euroopa Liidu Kohtu *Bundeskartellamt*'i kohtuotsus, punkt 151: „on asjakohane anda eraldi nõusolek ühelt poolt viimati nimetatud andmete ja teiselt poolt off Facebooki andmete töötlemiseks“.

¹³⁵ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöö rühma vastus komisjoni algatusele, mis käsitleb ettevõtjate vabatahtlikku lubadust teha küpsiste ja isikustatud reklaami valikute haldamine tarbijatele lihtsamaks, lk 7 (kus seda on täpsustatud: „Kui kasutaja annab nõusoleku teabele juurdepääsuks või selle salvestamiseks oma lõppseadmesse hästi kirjeldatud reklaamieesmärgil, võib selline eesmärk puudutada reklaami eesmärgiga olemuslikult seotud tehnilisi töötlemistoiminguid, nagu küpsiste kasutamine sageduse piiramiseks või reklaamikampaaniate tõhususe mõõtmine. Sellised tehnilised töötlemistoimingud võivad hõlmata juurdepääsu teabele või selle säilitamist lõppseadmes“).

¹³⁶ Kohtuotsus, *Orange Romania*, C-61/19, ECLI:EU:C:2020:901, punkt 36.

¹³⁷ Euroopa Andmekaitsekoostöö rühma suunised nõusoleku kohta, punkt 75.

¹³⁸ Euroopa Andmekaitsekoostöö rühma suunised petuelementide kohta.

nõusolek saadakse sellise sõnastuse abil nagu „lihtsalt jätk“ või „jätk tasuta“¹³⁹. Sellistel juhtudel rõhutatakse võimalust mitte maksta nii, et ei ole selge, kas tasuta variandi valik tähendab nõusolekut¹⁴⁰. Ühemõttelise tahteavalduse tagamiseks tuleks küsimused esitada täpsel ja läbipaistval viisil sõnastatuna ning isikuandmete töötlemise nõusolekut ei tohiks esitada pelgalt võimalusena vältida tasu maksmist.

4.3 Täiendavad aspektid

4.3.1 Nõusoleku tagasivõtmine

169. IKÜM artikli 7 lõikes 3 on sätestatud, et andmesubjektil on õigus oma nõusolek igal ajal tagasi võtta. Lisaks sellele on IKÜM artikli 7 lõikes 3 sätestatud: „Nõusoleku tagasivõtmine on sama lihtne kui selle andmine“¹⁴¹. Nõusoleku lihtsa tagasivõtmise nõue on IKÜMis sätestatud kui kehtiva nõusoleku vajalik aspekt¹⁴². Nende nõuete rakendamiseks ei ole konkreetset lahendust. Seepärast on üldiselt vaja igal üksikjuhul eraldi kontrollida, kas pakutakse kergesti kättesaadavat, õigusaktide nõuetele vastavat tagasivõtmise võimalust¹⁴³. See sõltub ka sellest, kas nõusoleku tagasivõtmise võimalus on selgelt ja eristatavalt äratuntav ning seda ei ole esitatud petturlikus või manipuleerivas vormis¹⁴⁴.
170. Vastutav töötleja on kohustatud andmesubjekti teavitama õigusest nõusolek tagasi võtta enne, kui nõusoleku andmine tegelikult toimub¹⁴⁵. Vastutav töötleja peab andmesubjekti teavitama ka sellest, kuidas seda õigust saab kasutada¹⁴⁶.
171. Andmesubjektidel peaks olema võimalik oma nõusolek tagasi võtta ilma kahjulike tagajärgedeta¹⁴⁷. Oluline on märkida, et kui andmesubjekt kogeb nõusoleku tagasivõtmisel kahjulikke tagajärgi, saab järeldada, et nõusolekut ei saadud õiguspäraselt, ja vastutav töötleja on kohustatud kustutama kõik kasutaja isikuandmed, mis on kogutud sellise kehtetu nõusoleku alusel¹⁴⁸.
172. Käesolevas dokumendis käsitletavate „nõustu või maksa“ mudelite kontekstis tuleb kõigepealt eristada õigust nõusolekut tagasi võtta kasutamist kui sellist ja kasutaja soovi jätkata teenuse kasutamist pärast nõusoleku tagasivõtmist. Oluline on anda läbipaistvat ja selgelt äratuntavat teavet selle kohta, kuidas õigust nõusolekut tagasi võtta on võimalik kasutada, et mitte jätta muljet, nagu kaasneks tagasivõtmisega automaatselt tasuline tellimus. Sellistel juhtudel tekib kasutajal nõusoleku tagasivõtmise järel uuesti võimalus valida, kas anda nõusolek andmete töötlemiseks käitumispõhise reklaami eesmärgil või valida tasuline tellimus (või tasuta alternatiiv, mis ei hõlma käitumispõhist reklaami, kui sellist pakutakse). Seepärast tuleks ka käeolevale probleemile leida lahendus samamoodi

¹³⁹ Euroopa Andmekaitsekoostöö suunised nõusoleku kohta, punkt 84.

¹⁴⁰ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöö suunised petuelementide kohta, I lisa kontrollnimekiri 4.6.2.

¹⁴¹ See ei pea alati toimuma sama tegevuse kaudu, kuid kui nõusoleku andmine toimub elektrooniliselt ainult ühe hiireklõpsu, viipe või klahvivajutuse abil, peab andmesubjektidel olema praktikas võimalik sama lihtsalt ka nõusolek tagasi võtta. Euroopa Andmekaitsekoostöö suunised nõusoleku kohta, punktid 113–114.

¹⁴² Euroopa Andmekaitsekoostöö suunised nõusoleku kohta, punkt 116.

¹⁴³ Vt Euroopa Andmekaitsekoostöö küpsiste teavituse rakkerühma aruanne, punkt 35.

¹⁴⁴ Vt ka digiturgude määruse põhjendus 37: „Samuti peaks nõusoleku tagasivõtmine olema sama lihtne kui nõusoleku andmine. Pääsuvalitsejad ei tohiks kavandada, korraldada ega käitada oma internetipõhiseid kasutajaliideseid viisil, mis petab, manipuleerib või muul viisil oluliselt moonutab või kahjustab lõppkasutajate võimalust anda oma nõusolek vabatahtlikult“.

¹⁴⁵ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 7 lõige 3.

¹⁴⁶ Euroopa Andmekaitsekoostöö suunised nõusoleku kohta, punkt 116.

¹⁴⁷ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 42, Euroopa Andmekaitsekoostöö suunised nõusoleku kohta, punktid 46 ja 114.

¹⁴⁸ Euroopa Andmekaitsekoostöö suunised nõusoleku kohta, punkt 49.

4.3.2 Nõusoleku uuendamine

177. IKÜMis ei ole sätestatud konkreetset tähtaega selle kohta, kui sageli tuleks nõusolekut uuendada või kui kaua võib nõusolekut pidada andmesubjekti soovi väljendavaks. Vastutavad töötlejad peaksid seda hindama igal üksikjuhul eraldi.

Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi esitas oma suunistes kriteeriumid, sealhulgas konteksti, algse nõusoleku ulatuse ja andmesubjekti ootused, mis võiksid suunata vastutavaid töötlejaid nõusoleku kehtivusaja kindlakstegemisel¹⁵². Sõltuvalt iga juhtumi konkreetsetest asjaoludest, näiteks digiturgude määruse artikli 5 lõikes 2 sätestatust, tuleks sellisel hindamisel arvesse võtta ka muude liidu õigusaktide sätteid.

178. Käitumispõhise reklaami kontekstis tundub töötlemise sekkuvust arvesse võttes asjakohane seada nõusoleku kehtivuse ajavahemikule piirang, näiteks üks aasta¹⁵³.

5 JÄRELDUSED

179. Suurte digiplatvormide käitatavate „nõustu või maksa“ mudelite kontekstis rõhutab Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi, et vastutavad töötlejad peavad järgima kõiki IKÜMi nõudeid, eelkõige käesolevas arvamuses kirjeldatud kehtiva nõusoleku nõudeid, hinnates samal ajal iga juhtumi eripära.

Tuleb järeldada, et enamikul juhtudel ei ole suurte digiplatvormidel võimalik kehtiva nõusoleku nõudeid täita, kui nad seavad kasutajad vaid kahe valiku ette, kas nõustuda isikuandmete töötlemisega käitumispõhise reklaami eesmärgil või maksta tasu.

180. Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi tuletab meelde, et isikuandmeid ei saa pidada kaubeldavaks kaubaks ning suured digiplatvormid peaksid meeles pidama, et tuleb vältida olukorda, kus põhiõigus andmekaitsele muudetakse andmesubjektide jaoks tasuliseks funktsiooniks. Seetõttu ei tohiks käitumispõhise reklaami eesmärgil töötlemist hõlmavale teenusele (ainult) tasulise alternatiivi pakkumine olla vastutavate töötlejate vaikimisi tegutsemisviis. Vastupidi, käitumispõhise reklaamiga teenuse versioonile alternatiivi väljatöötamisel peaksid suured digiplatvormid kaaluma andmesubjektidele „samaväärse alternatiivi“ tasuta pakkumist (näiteks sellise, mis hõlmab teistsugust reklaamivormi, mis ei ole käitumispõhine reklaam).

181. Kui vastutavad töötlejad otsustavad kasutajatele tõelise valiku tagamiseks ning tasu maksmise ja käitumispõhise reklaami eesmärgil töötlemiseks nõusoleku andmise vahel kahe valiku andmise vältimiseks pakkuda andmesubjektidele tasulist „samaväärset alternatiivi“, peaksid nad kaaluma ka täiendava tasuta alternatiivi pakkumist, mis ei hõlma käitumispõhise reklaami, vaid näiteks reklaamivormi, mille korral töödeldakse vähem isikuandmeid või ei töödeldagi isikuandmeid. See on eriti oluline tegur IKÜMi kohase kehtiva nõusoleku teatavate kriteeriumide hindamisel.

See, kas vastutav töötleja pakub tasuta täiendavat alternatiivi, mis ei hõlma käitumispõhise reklaami, avaldab enamikul juhtudel olulist mõju nõusoleku kehtivuse hindamisele, eelkõige kahjulike tagajärgede aspektist. Seetõttu peaksid suured digiplatvormid pöörama suurt tähelepanu sellise tasuta alternatiivi pakkumisele, mis ei hõlma käitumispõhise reklaami.

¹⁵² Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi suunistes nõusoleku kohta, punkt 110.

¹⁵³ Vt ka artikli 29 tööühma arvamus käitumispõhise internetireklaami kohta, lk 16.

182. Madalmaade, Norra ja Saksamaa (Hamburg) järelevalveasutuste arvamuse saamiseks esitatud taotluse alusel ning eespool esitatud analüüsi põhjal järeldeb Euroopa Andmekaitsekohtu, et (käesolevas arvamuses esitatud määratluse kohaselt) **suurte digiplatvormide käitumispõhise reklaami hõlmavate „nõustu või maksa“ mudelite raames kogutud nõusolekut võib pidada kehtivaks üksnes juhul, kui sellised platvormid suudavad kooskõlas vastutuse põhimõttega tõendada, et kõik kehtiva nõusoleku nõuded on täidetud**. Need on järgmised.
- Nõusolek on **antud vabatahtlikult**. Sellega seoses peaksid suured digiplatvormid kaaluma muu hulgas järgmist.
 - Kas nõusoleku andmata jätmise või tagasivõtmise tõttu tekib andmesubjektile **kahjulikke tagajärgi**. Sellega seoses peaksid „nõustu või maksa“ mudelid kasutada suured digiplatvormid tagama, et ükski tasu ei oleks selline, mis mõjusalt pärsib andmesubjektide vaba valiku tegemist, näiteks kallutades neid nõusolekut andma. Lisaks sellele võivad kahjulikud tagajärjed tekkida siis, kui andmesubjektid ei maksa nõusoleku andmata jätmise eest tasu ja jäävad seetõttu teenusest kõrvale, eriti juhul, kui teenusel on oluline roll või kui see on otsustava tähtsusega ühiskondlikus elus osalemisel või erialavõrgustikele juurdepääsul, eriti seotuse või võrguefekti korral. Selle tulemusena tekivad kahjulikud tagajärjed tõenäoliselt siis, kui suured digiplatvormid kasutavad töötlemise jaoks nõusoleku saamiseks „nõustu või maksa“ mudelit.
 - Kas andmesubjekti ja vastutava töötaja vahel esineb **ebavõrdne jõusuhe**. Sellega seoses võivad juhtumipõhisel hindamisel suurtele digiplatvormidele abiks olla teatavad tegurid (loetelu ei ole ammendav ega kumulatiivne), sealhulgas ettevõtja positsioon turul, seotuse või võrguefekti olemasolu, andmesubjekti teenusest sõltumise ulatus, teenuse sihtrühm või valdav kasutajaskond. Selgelt ebavõrdse jõusuhte korral saab nõusolekut kasutada üksnes „erandlikel asjaoludel“ ja juhul, kui vastutav töötaja suudab kooskõlas vastutuse põhimõttega tõendada, et nõusoleku andmata jätmisega ei kaasne andmesubjektile mingeid negatiivseid tagajärgi, eelkõige, kui andmesubjektidele pakutakse alternatiivi, millel ei ole mingit negatiivset mõju.
 - Kas kaupadele või teenustele juurdepääsuks on nõusolek nõutav ka siis, kui nõusolekul põhinev töötlemine ei ole vajalik selliste kaupade või teenuste pakkumise suhtes kohaldatava lepingu täitmiseks. Euroopa Andmekaitsekohtu juhul tähelepanu, et Euroopa Liidu Kohus märkis *Bundeskartellamt*'i kohtuotsuses, et teatavateks töötlemistoiminguteks nõusolekut andmast keelduvatele kasutajatele tuleb pakkuda „vajaduse korral asjakohase tasu eest samaväärset alternatiivi, millega selliseid töötlemistoiminguid ei kaasne“. Seda tehes saavad vastutavad töötajad vältida tingimuslikkuse probleemi. Igal juhul peavad olema täidetud ka muud „vabatahtliku“ nõusoleku kriteeriumid. Euroopa Andmekaitsekohtu leiab seoses vajadusega pakkuda andmesubjektidele samaväärset alternatiivi, et Euroopa Liidu Kohtu mainitud „**samaväärne alternatiiv**“ viitab sama vastutava töötaja pakutava teenuse alternatiivsele versioonile, mis ei hõlma nõusolekut isikuandmete töötlemiseks käitumispõhise reklaami eesmärgil. Euroopa Andmekaitsekohtu esitatud aspektid võivad aidata tagada alternatiivi tegeliku samaväärsuse. Kui alternatiivne versioon on erinev ainult ulatuses, mis tuleneb sellest, et vastutav töötaja ei saa töödelda isikuandmeid käitumispõhise reklaami eesmärgil, võib seda põhimõtteliselt pidada samaväärseks. Lisaks sellele tuleb „samaväärse alternatiivi“ puhul jätta välja töötlemistoimingud, mis tuginevad nõusolekule, kuid ei ole teenuse osutamiseks vajalikud. Kuna käitumispõhise reklaami

eesmärgil tehtavad töötlemistoimingud ei ole teenuse osutamiseks vajalikud ja tuginevad nõusolekule, tuleb sellised toimingud samaväärselt alternatiivist välja jätta, välja arvatud juhul, kui sellistel töötlemistoimingutel on ka muu õiguspärane eesmärk.

- Kas kehtestatud **tasu** võib takistada andmesubjektidel tõeliselt vaba valiku tegemist või kallutada neid nõusolekut andma. „Samaväärsele alternatiivsele“ teenuse versioonile juurdepääsu eest võetava mis tahes tasu kehtestamisel peaksid vastutavad töötledjad igal üksikjuhul eraldi hindama, kas tasu on üldse asjakohane ja milline summa on konkreetsetes olukorras asjakohane, pidades silmas vajadust vältida olukorda, kus põhiõigus andmekaitsele muutuks erifunktsiooniks, mis on kättesaadav ainult rikastele või jõukatele. Hindamisel tuleks võtta arvesse kehtiva nõusoleku nõudeid ja IKÜMi artikli 5 kohaseid põhimõtteid, eelkõige õigluse põhimõtet, arvestades nii väiksema hulga isikuandmete töötlemist hõlmavaid võimalikke alternatiive käitumispõhisele reklaamile kui ka andmesubjektide olukorda.

Järelevalveasutustele tehakse ülesandeks tagada IKÜMi kohaldamine, mis võib olla seotud ka mis tahes tasu mõjuga andmesubjektide valikuvabadusele. Paljudel juhtudel võib järelevalveasutustel olla kasulik konsulteerida muude õigusvaldkondade asutustega, sealhulgas eelkõige tarbijakaitse- ja konkurentsiasutustega.

- Kas andmesubjektidel on vabadus valida, millist töötlemise eesmärki nad aktsepteerivad, selle asemel et seista silmitsi mitut eesmärki hõlmava ühe nõusolekutaotlusega (**üksikasjalikkus**).
- Nõusolek on **teadlik**. Vastutavad töötledjad on vastutuse põhimõtte kohaselt kohustatud koostama ja dokumenteerima teabe töötlemise korra, mis võimaldab andmesubjektidel täielikult ja selgelt mõista oma võimalike valikute väärtust, ulatust ja tagajärgi. See tähendab, et andmesubjektidele tuleks enne valiku tegemist anda selget teavet iga neile pakutava võimalusega seotud töötlemistoimingute kohta. Suured digiplatvormid peaksid võtma arvesse käitumispõhise reklaami pakkumiseks vajalike andmetöötlustoimingute keerukust ning tagama, et teave esitataks sihtrühmale selgel ja arusaadaval viisil.
- Nõusolek on **ühemõtteline tahteavaldus**. Suured digiplatvormid peaksid andmesubjektidelt nõusoleku küsimise viisi hoolikalt kavandama, tagamaks, et andmesubjektide suhtes ei kohaldata petuelemente. Kui kasutaja annab nõusoleku teenusele tasuta juurdepääsu võimaldavateks töötlemistoiminguteks, tuleks seda pidada nõusolekuks ainult nende töötlemistoimingutega, pidades silmas nõudeid, mille kohaselt peab nõusolek olema konkreetne. Selleks et nõusolekut saaks käsitada muudel eesmärkidel selgelt antud nõusolekuna, peaks kasutaja need eesmärgid aktiivselt valida.
- Nõusolek on **konkreetne**. See tähendab, et suured digiplatvormid peaksid täpselt määratlema ja piiritlema nõusolekut nõudvate töötlemistoimingute eesmärgid. Näiteks ei tohiks käitumispõhise reklaami eesmärgil antavat nõusolekut siduda muude eesmärkidega. Suured digiplatvormid peaksid igal üksikjuhul eraldi hindama ja dokumenteerima, kas käitumispõhise reklaami pakkumine tähendab isikuandmete töötlemist erinevatel eesmärkidel ja küsima eraldi nõusolekuid nendeks eesmärkideks.

183. Euroopa Andmekaitseõukogu tuletab meelde, et **nõusoleku saamine ei vabasta suuri digiplatvorme IKÜMis sätestatud muude nõuete ja põhimõtete järgimisest**, sealhulgas artiklis 5 sätestatud

põhimõtete järgimisest. Järgmised põhimõtted on „nõustu või maksa“ mudeleid rakendavate suurte digiplatvormide jaoks eriti olulised ja mitte ainult nõusoleku kehtivuse hindamisel.

- **Eesmärgi piiritlemine ja võimalikult vähete andmete kogumine** – suurte digiplatvormidel on kohustus selgelt määratleda oma töötlemistoimingute eesmärk ja tagada, et töödeldakse ainult selle eesmärgi saavutamiseks vajalikke isikuandmeid.
- **Õiglus** – tagamaks, et töötlemistoimingud on õiglased, peaksid suured digiplatvormid kaaluma oma töötlemistoimingute mõju üksikisikute õigustele ja väärikusele ning andma andmesubjektidele võimalikult suure sõltumatuse.
- **Lõimitud andmekaitse** – suured digiplatvormid peavad IKÜMi nõuete täitmiseks ning andmesubjektide õiguste ja vabaduste kaitsmiseks rakendama asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid ning integreerima oma töötlemistegevusse vajalikke kaitsemeetmeid.
- **Vaikimisi andmekaitse** – suured digiplatvormid vastutavad töötlemise vaikesätete ja -valikute rakendamise eest nii, et vaikimisi toimub ainult seatud õiguspärase eesmärgi saavutamiseks rangelt vajalik töötlemine.
- **Vastutus** – suured digiplatvormid vastutavad IKÜMi nõuete, sealhulgas eespool loetletud põhimõtete järgimise eest ja peavad suutma seda tõendada.

Euroopa Andmekaitsekomitee nimel

eesistuja

(Anu Talus)